

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, економічних досліджень і туризму

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
Магістр

на тему: «Фінансові результати діяльності страховика: формування та управління»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
групи 1
Копил Д. С.
Керівник: Тютюнник Ю. М.
Рецензент: Коваленко В. В.

Полтава 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
рівень вищої освіти другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Олексій ЗОРЯ

14 листопада 2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Копица Дмитра Сергійовича

1. Тема роботи: «Фінансові результати діяльності страховика: формування та управління»

керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Тютюнник Юрій Михайлович
Затверджено засіданням кафедри протокол № 3 від 14 жовтня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 15 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи:

- фінансова звітність приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС» за 2022 – 2024 рр.
- інші інформаційні дані.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Науково-методичні основи формування фінансових результатів діяльності страховиків

Розділ 2. Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності страхової компанії

Розділ 3. Управління фінансовими результатами діяльності страхової компанії

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	09.10.2024 р. – 14.10.2024 р.	
2	Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу, узгодження плану	15.10.2024 р. – 14.11.2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.	
7	Оформлення тексту роботи	11.11.2025 р. – 16.11.2025 р.	
8	Перевірка на наявність текстових запозичень з інших джерел	17.11.2025 р. – 21.11.2025 р.	
9	Попередній захист роботи на кафедрі	24.11.2025 р. – 26.11.2025 р.	
10	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	27.11.2025 р. – 03.12.2025 р.	
11	Нормо-контроль	04.12.2025 р. – 10.12.2025 р.	
12	Захист кваліфікаційної роботи	22.12.2025 р. – 24.12.2025 р.	

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Дмитро КОПИЛ

Керівник роботи

(підпис)

Юрій ТЮТЮННИК

ЗМІСТ

ВСТУП.	5
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ.	9
1.1. Сутність та види фінансових результатів діяльності страховиків. .	9
1.2. Система показників оцінювання рентабельності діяльності страховиків.	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.	22
2.1. Аналіз доходів і витрат страхової компанії.	22
2.2. Аналіз формування показників фінансових результатів.	30
2.3. Оцінювання рентабельності діяльності страхової компанії.	38
РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.	43
3.1. Сутність та напрями управління фінансовими результатами страховика.	43
3.2. Вплив управління ризиками на прибутковість діяльності страхової компанії.	51
ВИСНОВКИ.	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	62
ДОДАТКИ.	70

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність проблематики, пов'язаної з формуванням та управлінням фінансовими результатами діяльності страховиків, зумовлена її ключовим значенням для стабільності та розвитку як окремих страхових компаній, так і фінансової системи країни в цілому.

Розуміння того, як формуються та управляються фінансові результати, дозволяє керівництву страхових компаній приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо тарифної політики, інвестиційної діяльності та формування страхових резервів. Водночас ефективне управління фінансовими результатами допомагає страховику оптимізувати витрати, підвищити рентабельність і, як наслідок, зміцнити свої позиції на ринку страхових послуг. В умовах ринкової нестабільності та посилення конкуренції з боку великих страхових компаній це є критично важливим.

Стабільні показники фінансових результатів і рентабельності є запорукою надійності страховика, адже за цієї умови він буде спроможний своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, що є основою захисту інтересів клієнтів та зміцнення довіри до страхової галузі. Позитивні фінансові результати роблять страхову компанію привабливою для потенційних інвесторів, сприяючи залученню капіталу для подальшого розвитку та розширення діяльності.

Національний банк України, як регулятор ринку, постійно посилює вимоги до фінансової стійкості страховиків. У цьому зв'язку комплексний аналіз та ефективне управління фінансовими результатами є необхідними для дотримання цих вимог і уникнення санкцій, особливо з огляду на перехід багатьох страхових компаній на складання фінансової звітності за МСФЗ.

Таким чином, обрана тема є актуальною для всіх учасників ринку: від керівників та фінансових менеджерів страхових компаній до регуляторних органів та інвесторів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму за темою: «Удосконалення механізму фінансової діяльності підприємств, організацій і установ».

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у проведенні аналізу формування фінансових результатів діяльності страховика та обґрунтуванні заходів з вдосконалення управління ними. Для досягнення мети в роботі поставлено такі завдання:

- розкрити сутність та класифікувати види фінансових результатів діяльності страховиків;
- обґрунтувати систему показників оцінювання рентабельності діяльності страховиків;
- провести структурно-динамічний аналіз доходів і витрат страхової компанії;
- проаналізувати динаміку та фактори формування показників фінансових результатів і рентабельності діяльності страхової компанії;
- обґрунтувати напрями вдосконалення управління фінансовими результатами страховика;
- визначити вплив управління ризиками на прибутковість діяльності страхової компанії

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретико-методичні основи та практичні аспекти формування та управління фінансовими результатами страхової компанії. Об'єктом дослідження є напрями аналізу, система показників оцінювання та шляхи підвищення прибутковості діяльності приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС».

Методи дослідження. Основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем формування та управління фінансовими результатами діяльності страхових компаній.

Для реалізації поставлених завдань дослідження використовувалися такі методи: абстрактно-логічний – для формулювання мети та визначення завдань дослідження; теоретичного узагальнення – для визначення сутності та видів фінансових результатів, обґрунтування системи показників оцінювання рентабельності діяльності страховиків; аналізу і синтезу, індукції та дедукції – для аналізу доходів, витрат, фінансових результатів і рентабельності діяльності страхової компанії, формулювання висновків за підсумками досліджень; табличний і графічний – для наочного відображення результатів досліджень; горизонтального та вертикального аналізу – для структурно-динамічної характеристики доходів і витрат страхової компанії; детермінованого факторного аналізу (абсолютних різниць, ланцюгових підстановок) – для визначення кількісного впливу факторів на зміну показників фінансових результатів і рентабельності.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою виконання роботи слугували фінансова звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та звіт незалежного аудитора приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС» за 2023-2024 рр., а також інформація Національного банку України щодо показників діяльності страховиків та основних показників діяльності страхових компаній (у розрізі установ).

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Наукова новизна одержаних автором результатів полягає у наступному:

- узагальнено послідовність формування показників фінансових результатів, визначено економічний зміст та методичку розрахунку показників рентабельності діяльності страховиків, які складають фінансову звітність за МСФЗ та НП(С)БО 1;

- проведено моделювання факторів формування показників фінансових результатів і рентабельності діяльності страхової компанії;

- запропоновано методичку SWOT-аналізу фінансових результатів страхової компанії як інструменту підвищення рівня прибутковості діяльності;

- визначено вплив управління ризиками на поліпшення показників фінансових результатів страховика.

Висновки і пропозиції за результатами проведеного дослідження можуть застосовуватися у практичній діяльності страхових компаній, аналітиків страхового ринку та регуляторних органів.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на міжнародній конференції: ІХ Міжнародній науково-практичній конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, 06-07 березня 2025 р.), а також науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти за результатами проходження виробничої практики (м. Полтава, 19 вересня 2025 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 3 наукових праці загальним обсягом 1,13 друк. арк., в тому числі у фаховому виданні категорії «Б» – 1 стаття обсягом 0,87 друк. арк., у матеріалах конференцій – 2 тези доповідей обсягом 0,26 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 63 найменування, містить 13 таблиць, 14 рисунків, 7 додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 62 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ

1.1. Сутність та види фінансових результатів діяльності страховиків

Фінансові результати діяльності страховиків є ключовими показниками, що відображають ефективність їхньої роботи та визначають фінансовий стан страхової компанії. Вони формуються у результаті співвідношення доходів і витрат, які виникають у процесі здійснення страхової, інвестиційної та інших видів діяльності [6, с. 116].

Сутність фінансових результатів страховиків виражається через реалізацію їхніх функцій, зміст основних з яких відображено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Зміст функцій фінансових результатів страховиків

Функція	Зміст
Оцінка успішності бізнесу	Прибуток свідчить про успішне управління ризиками, ефективне ціноутворення на ринку страхових послуг, раціональне використання ресурсів та здатність компанії генерувати додану вартість. Збиток, навпаки, вказує на проблеми у цих сферах.
Забезпечення фінансової стійкості	Позитивні фінансові результати дозволяють страховику формувати достатні резерви, інвестувати у розвиток, підтримувати високий рівень платоспроможності та виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.
Формування інвестиційного потенціалу	Частина прибутку може бути реінвестована в різні активи, що генеруватимуть додатковий дохід, зміцнюючи фінансову базу компанії.
Соціальна функція	Наявність достатнього прибутку дозволяє страховику не тільки виплачувати страхові відшкодування, а й брати участь у соціальних проєктах, підтримувати економіку країни.

Фінансовим результатом діяльності страхової компанії може бути прибуток або збиток, що визначається як різниця між доходами та витратами. Співвідношення динаміки доходів і витрат впливає на зміну рівня прибутковості страхового бізнесу.

Прибуток є позитивним фінансовим результатом діяльності страхової компанії, який отримується у результаті перевищення її доходів над витратами. Він формується з різних джерел [39, с. 40]:

- прибуток від страхової діяльності (операційний прибуток) – це основне джерело прибутку для страховика. Він формується як різниця між отриманими страховими преміями (за вирахуванням частки перестраховиків) та страховими виплатами, а також витратами на ведення справи (адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати). Важливо враховувати також зміну технічних резервів (зокрема, резерву незароблених премій), оскільки частина отриманих премій стосується майбутніх періодів;

- прибуток у тарифах (нормативний прибуток) – це частина прибутку, яка закладається в тарифну ставку під час калькулювання страхового продукту. Вона становить навантаження до страхового тарифу і забезпечує заплановану рентабельність;

- прибуток від інвестиційної діяльності – страхові компанії акумулюють значні кошти у вигляді страхових резервів, які тимчасово вільні до моменту настання страхового випадку. Ці кошти інвестуються у різні фінансові інструменти (цінні папери, нерухомість, банківські депозити тощо) з метою отримання додаткового доходу. Прибуток від цих інвестицій є важливим джерелом загального фінансового результату;

- прибуток від фінансової діяльності – може включати доходи від операцій з цінними паперами, курсові різниці, доходи від участі в капіталі інших підприємств тощо;

- інші доходи – до них можуть належати доходи від реалізації основних засобів, штрафи, пені, неустойки, що отримані компанією, та інші доходи від звичайної господарської діяльності, не пов'язаної безпосередньо зі страховими або інвестиційними операціями.

Збиток є негативним фінансовим результатом, який виникає у випадку, коли сума витрат страховика перевищує суму його доходів. Збиток може бути

наслідком [18, с. 680]:

- низької страхової премії – недостатня вартість страхових продуктів, яка не покриває всіх ризиків та витрат;
- високої збитковості – велика кількість страхових випадків та/або високі страхові виплати за ними;
- неефективного управління витратами – великі адміністративні витрати, перевитрати на ведення справи;
- невдалих інвестиційних рішень – збитки від інвестиційної діяльності, що зменшують загальний фінансовий результат;
- малих обсягів діяльності – недостатня кількість укладених договорів страхування для покриття постійних витрат.

Забезпечення цілісного уявлення про стан, динаміку та подальші перспективи прибутковості діяльності страховиків передбачає необхідність уточнення існуючих методичних підходів на основі реалізації принципу системності, зважаючи на важливість цієї характеристики страхових компаній як обов'язкового елементу комплексного оцінювання їхнього фінансового стану в цілому та фінансової надійності зокрема. Аналіз фінансових результатів діяльності дозволяє оцінити ефективність управління страховою компанією та її здатність до подальшого розвитку [44].

Упродовж останніх років провідні страхові компанії, які працюють на ринку страхових послуг в Україні, перейшли на складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Порядок формування показників фінансових результатів діяльності страховиків, які складають фінансову звітність за МСФЗ [21], а саме Звіт про прибутки та збитки, відображено на рис. 1.1.

Отже, для оцінювання прибутковості діяльності страховиків використовуються такі показники фінансових результатів:

- результат від страхової діяльності: прибуток (збиток) – різниця між доходом від страхування та витратами на страхові послуги і чистими витратами

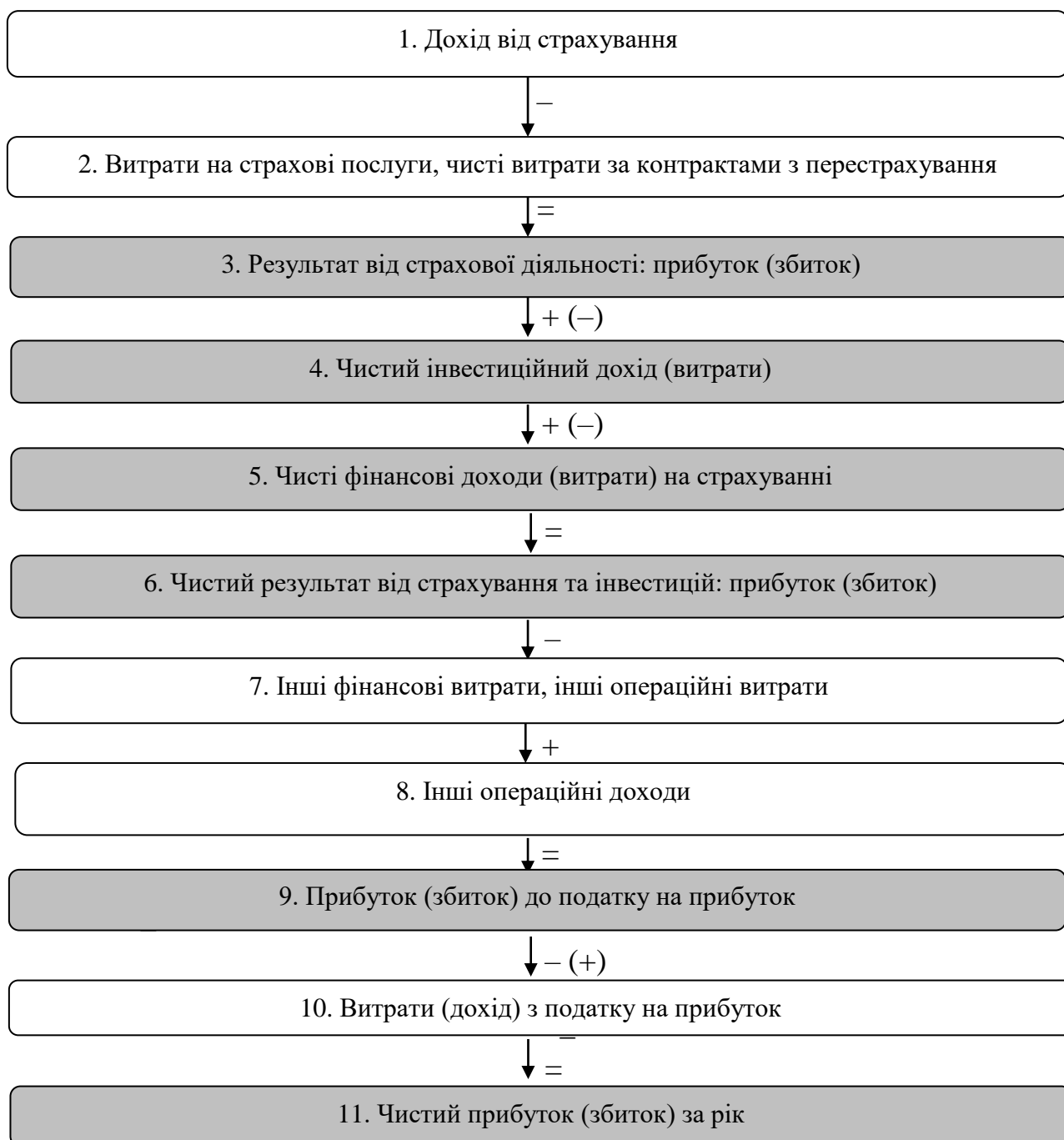

Рис. 1.1. Послідовність формування показників фінансових результатів діяльності страховиків у Звіті про прибутки та збитки, складеному за МСФЗ

за контрактами з перестраховування;

- чистий інвестиційний дохід (витрати) – різниця між відсотковим доходом від фінансових активів та чистими збитками від знецінення фінансових активів;

- чисті фінансові доходи (витрати) на страхуванні – різниця між

фінансовими доходами за наданими страховими контрактами та фінансовими витратами від наявних контрактів на перестраховання;

- чистий результат від страхування та інвестицій: прибуток (збиток) – алгебраїчна сума результату від страхової діяльності (прибутку, збитку), чистого інвестиційного доходу (витрат) та чистих фінансових доходів (витрат) на страхуванні;

- прибуток (збиток) до податку на прибуток – алгебраїчна сума чистого результату від страхування та інвестицій (прибутку, збитку), інших фінансових витрат, інших операційних витрат та інших операційних доходів;

- чистий прибуток (збиток) за рік – алгебраїчна сума прибутку (збитку) до податку на прибуток та витрат (доходу) з податку на прибуток.

На рис. 1.2 наведено порядок формування показників фінансових результатів діяльності страховиків, які продовжують складати фінансову звітність, а саме форму № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [23].

Отже, у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» показниками фінансових результатів діяльності страховиків є:

- валовий прибуток (збиток) – різниця між чистими заробленими страховими преміями та собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) і чистими понесеними збитками за страховими виплатами;

- фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток) – алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), інших операційних доходів, доходу (витрат) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань та інших страхових резервів, а також адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат;

- фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) – сума фінансового результату від операційної діяльності (прибутку, збитку) та доходів від фінансової та інвестиційної діяльності за мінусом витрат від фінансової та інвестиційної діяльності;

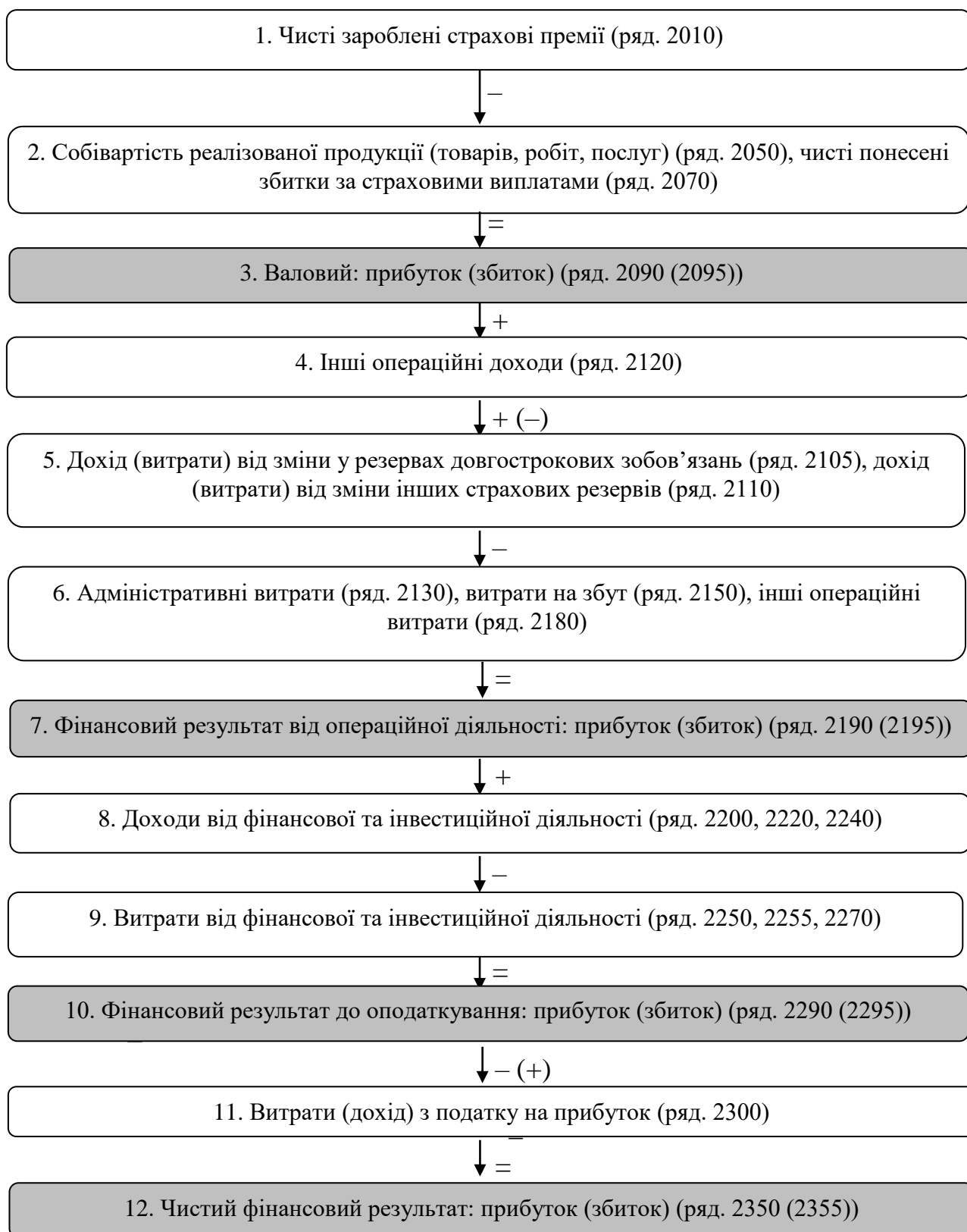

Рис. 1.2. Послідовність формування показників фінансових результатів діяльності страховиків у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», складеній за НП(С)БО 1

- чистий фінансовий результат (прибуток, збиток) – алгебраїчна сума фінансового результату до оподаткування (прибутку, збитку) та витрат (доходу) з податку на прибуток.

Головним чинником впливу на формування абсолютних показників фінансових результатів та відносних показників рентабельності діяльності страховиків є динаміка доходів і витрат.

Доходи страхової компанії – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [23]. Доходи страховика формуються від основної (страхової) діяльності, інвестування, розміщення тимчасово вільних коштів та інших операцій.

До доходів від основної (страхової) діяльності відносять: страхові премії за договорами страхування та перестраховування; комісійні винагороди за перестраховування; частки від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками; повернуті суми з централізованих страхових резервних фондів; повернуті суми технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій, у випадках і на умовах, передбачених актами чинного законодавства. Страхові премії (платежі) є головним видом доходів страховика, основою подальшого обігу коштів, джерелом фінансування інвестиційної діяльності.

До доходів від інвестування відносять доходи від участі у прибутку перестраховиків, відсотки на суму залишку коштів на рахунках, відсотки за облігаціями, дивіденди за акціями, відсотки від розміщення коштів на депозитних вкладах у банку.

Інші доходи – це доходи від врегулювання безнадійної заборгованості, здавання майна в оренду, курсові різниці, від індексації та передачі (продажу) основних засобів і нематеріальних активів, надання консультаційних послуг, штрафи, пені, інші види доходів.

Якщо страхова компанія складає фінансову звітність за МСФЗ [21], то у

Звіті про прибутки та збитки відображається інформація про такі можливі види її доходів: дохід від страхування; відсотковий дохід від фінансових активів; фінансові доходи за наданими страховими контрактами; фінансовий дохід від наявних контрактів на перестраховання. Найвищу частку в структурі доходів страховиків становить, як правило, дохід від страхування [50].

Якщо ж страхова компанія складає фінансову звітність за НП(С)БО 1 [23], то у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» відображається інформація про такі види її доходів: чисті зароблені страхові премії; інші операційні доходи; інші фінансові доходи; інші доходи.

Витрати страхової компанії – зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [23].

Якщо страхова компанія складає фінансову звітність за МСФЗ [21], то у Звіті про прибутки та збитки відображається інформація про такі можливі види її витрат: витрати на страхові послуги; чисті витрати за контрактами з перестраховання; фінансові витрати від наявних контрактів на перестраховання; інші фінансові витрати; інші операційні витрати; витрати з податку на прибуток. Найвищу частку в структурі витрат страховиків становлять, як правило, витрати на страхові послуги [50].

Якщо ж страхова компанія складає фінансову звітність за НП(С)БО 1 [23], то у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» відображається інформація про такі види її витрат: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг); чисті понесені збитки за страховими виплатами (найвища частка у структурі витрат); витрати від зміни інших страхових резервів; адміністративні витрати; витрати на збут; інші операційні витрати; фінансові витрати; інші витрати; витрати з податку на прибуток.

Деталізація складу доходів і витрат страховиків наводиться у Примітках до фінансової звітності.

1.2. Система показників оцінювання рентабельності діяльності страховиків

Оцінювання рентабельності діяльності страховиків є ключовим аспектом аналізу їхньої фінансової ефективності та стабільності. Воно дозволяє зрозуміти, наскільки успішно страхова компанія генерує прибуток від своєї основної та іншої діяльності. Важливі аспекти в оцінюванні рентабельності діяльності страховиків наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика основних аспектів в оцінюванні рентабельності діяльності страховиків

Аспект	Зміст
Галузева специфіка	Рентабельність страхового бізнесу має свою специфіку, пов'язану з формуванням страхових резервів, управлінням ризиками та значною часткою інвестиційного доходу.
Врахування резервів	Страхові резерви є ключовим елементом фінансів страховика, і їхнє формування та використання безпосередньо впливають на рівень показників рентабельності.
Контекст ринку	Рентабельність варто оцінювати в порівнянні з середніми показниками по галузі, а також у динаміці за декілька періодів.
Якість страхового портфеля	Важливо аналізувати не тільки загальні показники, а й рентабельність окремих страхових продуктів та видів страхування.
Управління витратами	Ефективне управління операційними та адміністративними витратами є критично важливим для забезпечення високої рентабельності.

Рентабельність діяльності страхової компанії залежить від низки внутрішніх (специфічних для компанії) та зовнішніх (макроекономічних) факторів. Розуміння цих факторів є ключовим чинником для ефективного управління та забезпечення стабільного фінансового стану страховика. Загалом, рентабельність діяльності страхової компанії є результатом збалансованого управління андеррайтинговими, інвестиційними та операційними ризиками, а також успішності та своєчасності адаптації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Узагальнення бачення науковців щодо оцінювання рентабельності

діяльності страховиків [3, с. 250; 11, с. 121; 39, с. 43; 61, с. 82-84] дозволяє зробити висновок, що в системі відповідних показників зазвичай виокремлюють такі групи (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Групування показників рентабельності діяльності страховиків

Група	Показник
Показники рентабельності страхової (основної) діяльності	- рентабельність страхових платежів (премій); - рентабельність страхової послуги; - комбінований коефіцієнт (Combined Ratio).
Показники рентабельності інвестиційної діяльності	- рентабельність інвестиційного доходу; - рентабельність інвестиційної діяльності по відношенню до страхових резервів.
Загальні показники рентабельності	- рентабельність активів; - рентабельність власного капіталу; - рентабельність продажів.

Водночас слід зазначити, що не усі запропоновані показники можна розрахувати за інформацією фінансової звітності, що значно звужує можливості їхнього практичного використання. У зв'язку з цим ми пропонуємо у системі показників оцінювання рентабельності діяльності страховиків за економічним змістом виділити дві групи:

1. Витратні показники рентабельності – визначаються відношенням прибутку до витрат.

2. Ресурсні показники рентабельності – визначаються відношенням прибутку до середньорічної вартості активів (власного капіталу).

Побудова зазначеної системи показників рентабельності визначається тим, як страхова компанія, що здійснює діяльність в Україні, складає фінансову звітність: за МСФЗ [21] чи за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [23].

У табл. 1.4 наведено економічний зміст показників рентабельності діяльності для страхових компаній, які складають фінансову звітність за МСФЗ.

Отже, ефективність наданих страхових послуг характеризує рентабельність (збитковість) страхової діяльності, що визначається

Таблиця 1.4

Економічний зміст показників рентабельності діяльності страхових компаній, які складають фінансову звітність за МСФЗ

Показник	Економічний зміст
Витратні показники рентабельності	
Рентабельність (збитковість) страхової діяльності, %	$\frac{\text{Результат від страхової діяльності: прибуток (збиток)} \times 100}{\text{Витрати на страхові послуги} + \text{чисті витрати за контрактами з перестраховування}}$
Рентабельність (збитковість) страхування та інвестицій, %	$\frac{\text{Чистий результат (прибуток, збиток) від страхування та інвестицій} \times 100}{\text{Витрати від страхування та інвестицій}}$
Загальна рентабельність (збитковість) діяльності, %	$\frac{\text{Прибуток (збиток) до податку на прибуток} \times 100}{\text{Усього витрат}}$
Чиста рентабельність (збитковість) діяльності, %	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток) за рік} \times 100}{\text{Усього витрат}}$
Ресурсні показники рентабельності	
Загальна рентабельність (збитковість) активів, %	$\frac{\text{Прибуток (збиток) до податку на прибуток} \times 100}{\text{Середньорічна вартість активів}}$
Чиста рентабельність (збитковість) активів, %	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток) за рік} \times 100}{\text{Середньорічна вартість активів}}$
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	$\frac{\text{Прибуток (збиток) до податку на прибуток} \times 100}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток) за рік} \times 100}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$

відношенням результату від страхової діяльності (прибутку або збитку) до витрат на страхові послуги з урахуванням чистих витрат за контрактами з перестраховування. Цей показник визначає ефективність основної діяльності страхової компанії.

Для оцінювання ефективності діяльності у сфері страхування та інвестицій використовується показник рентабельності (збитковості) страхування та інвестицій, що відображає суму чистого результату (прибутку або збитку) від страхування та інвестицій, одержану в розрахунку на 1 грн витрат від страхування та інвестицій.

Показники загальної та чистої рентабельності (збитковості) діяльності страхової компанії – це відсоткове відношення відповідно прибутку (збитку) до податку на прибуток та чистого прибутку (збитку) за рік до загальної величини

витрат.

Ефективність використання активів страховика характеризують показники загальної та чистої рентабельності (збитковості) активів, що визначаються відношенням відповідно прибутку (збитку) до податку на прибуток та чистого прибутку (збитку) за рік до середньорічної вартості активів. Аналогічний зміст мають показники загальної та чистої рентабельності (збитковості) власного капіталу [54, с. 795].

Якщо страхова компанія складає фінансову звітність за НП(С)БО 1, то рентабельність діяльності можна проаналізувати за показниками, наведеними у табл. 1.5. Для їхнього розрахунку використовується вихідна інформація форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Таблиця 1.5

Економічний зміст і методика розрахунку показників рентабельності діяльності страхових компаній, які складають фінансову звітність за НП(С)БО 1

Показник	Економічний зміст	Методика розрахунку за даними форм № 1, 2 (рядки, графи)
А	Б	В
Рентабельність (збитковість) страхової діяльності, %	Чистий фінансовий результат: <u>прибуток (збиток)</u> Витрати страхової компанії	$\frac{\text{Ф. № 2: 2350 (2355)} \times 100}{\text{Ф. № 2: 2050+2070+2110+2110+2130+2150+2180+2250+2255+2270+2300}}$ (витрати)
Рентабельність (збитковість) продаж, %	<u>Валовий: прибуток (збиток)</u> Валові зароблені страхові премії	$\frac{\text{Ф. № 2: 2090 (2095)} \times 100}{\text{Ф. № 2: 2011}}$
Рентабельність (збитковість) інвестиційної діяльності, %	Чистий фінансовий результат: <u>прибуток (збиток)</u> Середньорічна вартість страхових резервів	$\frac{\text{Ф. № 2: 2350 (2355)} \times 100}{\text{Ф. № 1: (1530, гр.3+1530, гр.4)} \div 2}$
Загальна рентабельність (збитковість) активів, %	Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) Середньорічна вартість активів	$\frac{\text{Ф. № 2: 2290 (2295)} \times 100}{\text{Ф. № 1: (1300, гр.3+1300, гр.4)} \div 2}$
Чиста рентабельність (збитковість) активів, %	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) Середньорічна вартість активів	$\frac{\text{Ф. № 2: 2350 (2355)} \times 100}{\text{Ф. № 1: (1300, гр.3+1300, гр.4)} \div 2}$

Продовж. табл. 1.5

А	Б	В
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	Фінансовий результат до оподаткування: <u>прибуток (збиток)</u> Середньорічна вартість власного капіталу	$\frac{\text{Ф. № 2: } 2290 \text{ (2295)} \times 100}{\text{Ф. № 1: } (1495, \text{ гр.3} + 1495, \text{ гр.4}) \div 2}$
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	Чистий фінансовий результат: <u>прибуток (збиток)</u> Середньорічна вартість власного капіталу	$\frac{\text{Ф. № 2: } 2350 \text{ (2355)} \times 100}{\text{Ф. № 1: } (1495, \text{ гр.3} + 1495, \text{ гр.4}) \div 2}$

Таким чином, рентабельність є відносним критерієм оцінювання ефективності діяльності страховиків. Запропонована система витратних і ресурсних показників рентабельності дає комплексну картину як ефективності діяльності, так і фінансового стану страхової компанії. У процесі аналізу оцінюється динаміка витратних і ресурсних показників рентабельності діяльності страхової компанії, проводиться факторний аналіз зміни їхнього рівня, визначаються резерви підвищення рентабельності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

2.1. Аналіз доходів і витрат страхової компанії

Приватне акціонерне товариство «Страхова група «ТАС» (скорочена назва – АТ «СГ «ТАС» (приватне)) зареєстроване 19 жовтня 1998 р., товариство є учасником банківської групи «ТАС». Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» АТ «СГ «ТАС» (приватне) є компанією, що становить суспільний інтерес. Юридична адреса товариства: пр. Берестейський 65, м. Київ, 03117, Україна.

АТ «СГ «ТАС» (приватне) спеціалізується на наданні послуг зі страхування (крім страхування життя) та перестраховування. Основна мета діяльності компанії – отримання прибутку шляхом забезпечення всебічного страхового захисту майнових інтересів як фізичних, так і юридичних осіб, а також здійснення фінансової діяльності в межах, визначених законодавством та її Статутом. Товариство здійснює усі види обов'язкового та добровільного страхування, а також перестраховування, маючи на це відповідні ліцензії згідно із законодавством України [34].

Компанія має широку регіональну мережу, що складається з 28 регіональних дирекцій і філій та 450 офісів продажу. У цій мережі працює близько 1000 штатних фахівців та понад 1000 страхових агентів. Важливо, що всі структурні підрозділи не є окремими юридичними особами і функціонують відповідно до Положень, затверджених Загальними зборами акціонерів.

Бухгалтерський та податковий облік здійснюється централізовано в єдиній обліковій системі на рівні Головного офісу. Фінансова звітність АТ «СГ «ТАС» (приватне) формується відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Вона базується на припущенні безперервності

діяльності, що означає очікування реалізації активів та виконання зобов'язань у звичайному порядку. Керівництво вживає заходів для підтримки цієї безперервності та розраховує, що надходження від надання послуг будуть достатніми для покриття операційних витрат та обслуговування боргів. Товариство продовжує моніторинг потенційних факторів невизначеності та прагне мінімізувати їхній вплив.

На бізнес-діяльність компанії суттєво впливають особливості економічного середовища в Україні та специфічні ризики, нехарактерні для інших країн. Військова агресія РФ спричинила значний негативний вплив на економіку, населення, а відтак і на бізнес-процеси, фінансовий стан та результати АТ «СГ «ТАС» (приватне). Безпекові виклики продовжують створювати перешкоди для стабільного економічного та фінансового розвитку України, через що операційне середовище у сфері страхування залишається ризикованим та вкрай невизначеним. Менеджмент визнає, що неможливо достовірно оцінити повний ефект поточної економічної та геополітичної ситуації на ліквідність, прибутковість, стабільність операцій з клієнтами та їхню структуру. Це створює істотну невизначеність, яка може вплинути на майбутні страхові та фінансові операції, здатність відшкодувати вартість активів та загальну платоспроможність компанії [34].

На офіційному сайті АТ «СГ «ТАС» (приватне) у розділі «Фінансові показники» наведено динаміку страхових премій, страхових виплат та страхових резервів компанії за період 2013-2024 рр. [58]. Для проведення досліджень візьмемо інформацію за 2020-2024 рр. (табл. 2.1).

Отже, за період 2020-2024 рр. спостерігалось суттєве зростання ключових показників: страхові премії зросли у 2,4 раза, а страхові виплати збільшилися у 2,2 раза.

Динаміка страхових премій була нерівномірною, але загалом позитивною. Найбільший ланцюговий темп приросту (45,5 %) зафіксовано у 2023 р. У 2022 р. відбулося незначне скорочення премій на 0,7 %, ймовірно, через вплив

Таблиця 2.1

**Динаміка страхових премій, страхових виплат та страхових резервів
АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2020-2024 рр.**

Показник	Роки					2024 р. у % до 2020 р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Страхові премії, млн. грн	2026,9	2449,5	2432,6	3539,9	4881,3	у 2,4 р. б.
Ланцюговий індекс	×	1,208	0,993	1,455	1,379	×
Страхові виплати, млн. грн	887,5	1142,8	904,3	1314,2	1975,3	у 2,2 р. б.
Ланцюговий індекс	×	1,288	0,791	1,453	1,503	×
Страхові резерви, млн. грн	1614,1	1786,7	1869,4	2632,4	2680,5	166,1
Ланцюговий індекс	×	1,107	1,046	1,408	1,018	×
Коефіцієнт страхових виплат	0,438	0,467	0,372	0,371	0,405	×

війни. Важливо відзначити, що у 2021, 2023 та 2024 рр. темп зростання премій значно перевищував рівень інфляції, що свідчить про збільшення реальної суми отриманих премій. Зокрема, у 2024 р. номінальне зростання премій склало 37,9 % при інфляції 12,0 %, що забезпечило зростання реальної суми на 23,1 %. Значне зростання реальної суми також спостерігалось у 2023 р. (на 38,4 %) та у 2021 р. (на 9,8 %). Проте, у 2022 р. реальна сума страхових премій скоротилася на 21,6 %.

Страхові виплати демонстрували високі темпи приросту в останні роки: 45,3 % у 2023 р. (порівняно з 2022 р.) та 50,3 % у 2024 р. (порівняно з 2023 р.). Однак, у 2022 р. сума виплат зменшилася на 20,9 %, що, ймовірно, було прямим наслідком впливу воєнних дій на стабільність страхового ринку. Страхові резерви компанії зросли на 66,1 % за 2020-2024 рр., головним чином завдяки значному приросту на 40,8 % у 2023 р.

Співвідношення між динамікою страхових премій та виплат є визначальним фактором для коефіцієнта страхових виплат (який обчислюється як відношення виплат до премій).

Отже, коефіцієнт страхових виплат як показник ефективності управління зобов'язаннями демонстрував помітну волатильність протягом 2021-2024 рр. У 2021 р. його зростання (з 0,438 до 0,467) було спричинене вищими темпами приросту виплат (+28,8 %) порівняно зі збором премій (+20,8 %). Наступного

2022 р. відбулася кардинальна зміна: значне падіння обсягів виплат (-20,9 %) на тлі відносно стабільних премій (-0,7 %) зумовило істотне зниження коефіцієнта до 0,372, який майже не змінився у 2023 р. (0,371). Однак у 2024 р., завдяки випереджальному зростанню виплат (+50,3 %) над преміями (+37,9 %), коефіцієнт знову підвищився до 0,405, що свідчить про повернення до тенденції зростання і поступове наближення до рівня 2020-2021 рр. [51, с. 10].

У процесі дослідження доходів і витрат страхової компанії використовуються прийоми горизонтального та вертикального аналізу, за допомогою яких вивчається склад, структура та динаміка доходів і витрат за їхніми видами. За інформацією Звіту про прибутки та збитки (додатки А.2, Б.2) проведемо аналіз складу, структури та динаміки доходів і витрат АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр. (додаток В).

Отже, дохід від страхування як основний вид доходів страхової компанії за період дослідження збільшився на 1906367 тис. грн (80,1 %), а його частка в структурі доходів залишається стабільною – близько 90 %. Другим за важливістю видом доходів є відсотковий дохід від фінансових активів, який зріс на 242847 тис. грн, або в 2,1 раза. Його частка в структурі доходів підвищилася з 8,7 % у 2022 р. до 9,9 % у 2024 р. У 2022-2023 рр. страхова компанія отримувала також фінансові доходи за наданими страховими контрактами, а в 2024 р. з'явилися інші операційні доходи та фінансовий дохід від наявних контрактів на перестраховування.

Загальна величина доходів АТ «СГ «ТАС» (приватне) демонструє стабільне зростання, зокрема в 2024 р. порівняно з 2022 р. приріст становив 2146932 тис. грн, або 81,7 %.

Структуру доходів АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2024 р. зображено на рис. 2.1.

Що стосується витрат страхової компанії, то головним їхнім видом є витрати на страхові послуги, величина яких за період дослідження зросла на 2359297 тис. грн (у 2,2 раза), а їхня частка в структурі витрат підвищилася з

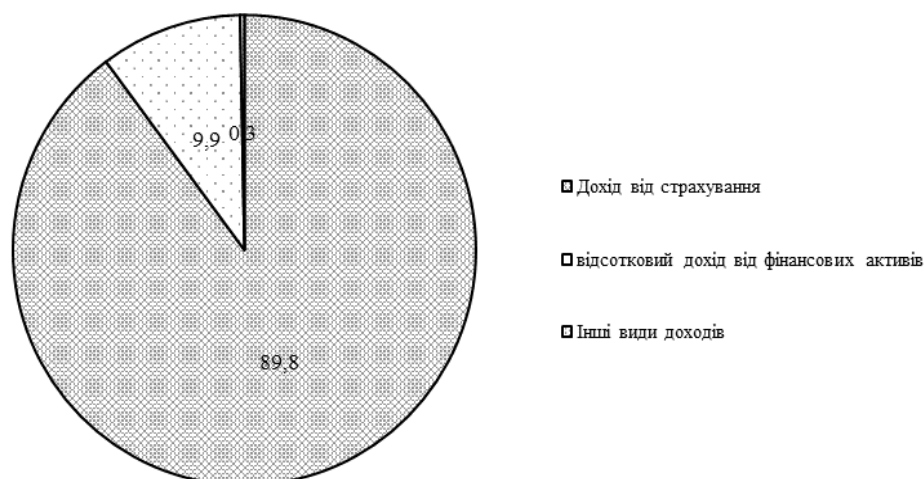

Рис. 2.1. Структура доходів АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2024 р.

87,8 % у 2022 р. до 94,7 % у 2024 р. Збільшилися також чисті витрати за контрактами з перестраховування (на 91,8 %), чисті збитки від знецінення фінансових активів (у 4,6 раза) та інші фінансові витрати (на 11,9 %). У 2024 р. з'явилися фінансові витрати за наданими страховими контрактами, але не було інших операційних витрат та фінансових витрат від наявних контрактів на перестраховування.

Загальна величина витрат АТ «СГ «ТАС» (приватне), як і доходів, демонструє стабільне зростання, зокрема в 2024 р. порівняно з 2022 р. приріст становив 2324428 тис. грн, або 2 рази.

Структуру витрат АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2024 р. зображено на рис. 2.2.

На рис. 2.3 і 2.4 показано динаміку відповідно доходів і витрат у цілому та доходу від страхування і витрат на страхові послуги в АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

Отже, за період дослідження темп приросту витрат (2 рази) перевищив темп приросту доходів (81,7 %), що негативно впливає на динаміку чистого прибутку компанії. Водночас витрати на страхові послуги збільшилися у 2,2 раза, а дохід від страхування зріс на 80,1 %. Така динаміка також, як і в

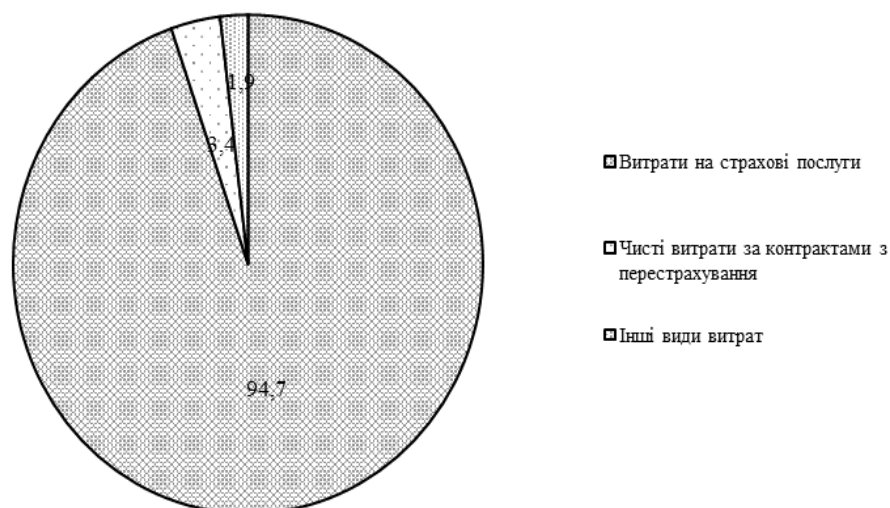

Рис. 2.2. Структура витрат АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2024 р.

цілому по доходах і витратах, має негативний вплив на прибутковість основної страхової діяльності, що буде розглянуто нижче.

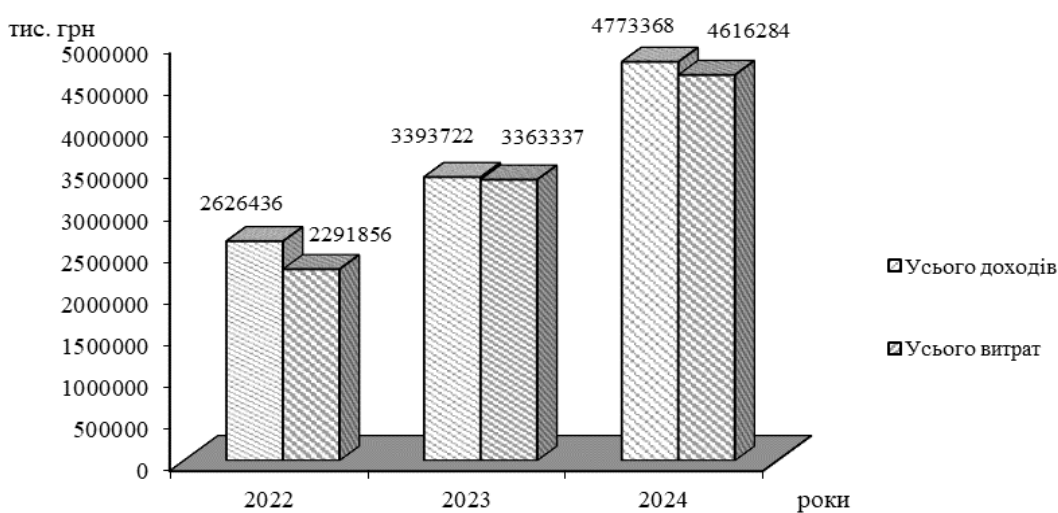

Рис. 2.3. Динаміка доходів і витрат АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

Динаміка доходів і витрат страхової компанії визначається насамперед змінами цих показників за окремими видами страхування. Для АТ «СГ «ТАС»

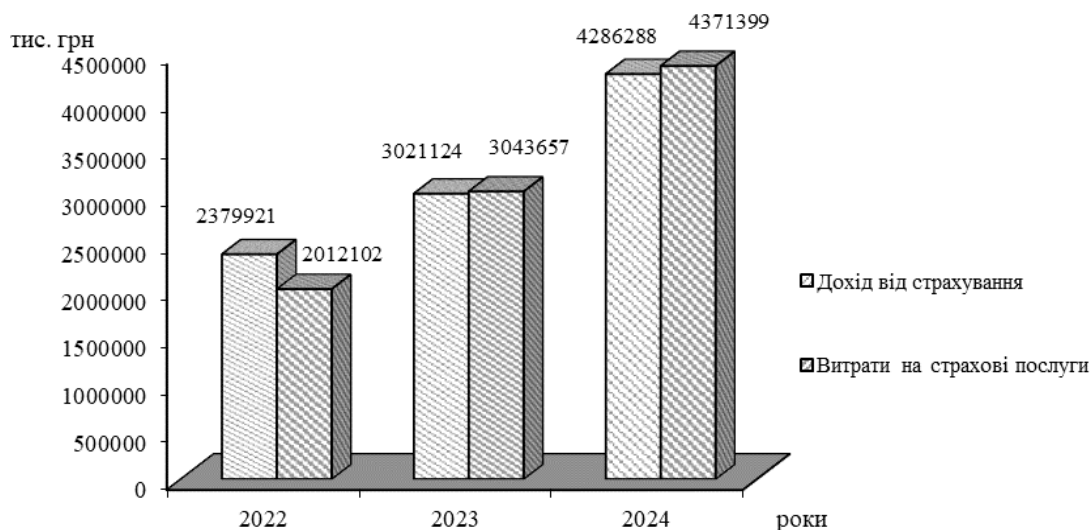

Рис. 2.4. Динаміка доходу від страхування і витрат на страхові послуги в АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

(приватне) найважливішими видами страхування є: обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів, зелена картка, КАСКО, здоров'я (медичне страхування), інша моторна відповідальність. Інформація щодо страхового доходу та витрат на страхові послуги за видами страхування відображається у Примітках до фінансової звітності страхової компанії (додатки А.3, Б.3). Щоправда у Примітках до фінансової звітності за 2024 р. відсутній розподіл витрат на страхові послуги за існуючими видами страхування, тому аналіз складу, структури та динаміки страхового доходу за видами страхування проведений за 2022-2024 рр. (додаток Г), а аналіз складу, структури та динаміки витрат на страхові послуги за видами страхування – за 2022-2023 рр. (додаток Д).

За інформацією додатку Г у 2024 р. порівняно з 2022 р. збільшилися страхові доходи за усіма видами страхування. При цьому найвищий темп приросту мали доходи за зеленою картою – у 3 рази, а їхня частка в страховому доході підвищилася з 17,2 до 28,5 %. Дохід за обов'язковим страхуванням відповідальності власників транспортних засобів, частка якого у

страховому доходу залишається найвищою, збільшився на 55,9 %. Страховий дохід за КАСКО зріс на 56,8 %, медичним страхуванням – 62,8 %, іншою моторною відповідальністю – 52,4 %, іншими видами страхування – на 45,1 %. Загалом страхових дохід компанії збільшився у 2024 р. порівняно з 2022 р. на 1906367 тис. грн, або 80,1 %, що відповідає інформації додатку В.

Динаміка страхового доходу за видами страхування в АТ «СГ «ТАС» (приватне) мала відповідний вплив на структурні зрушення. Так, частка доходу знизилася за більшістю видів страхування, найбільше – за обов'язковим страхуванням відповідальності власників транспортних засобів: із 35,2 % у 2022 р. до 30,5 % у 2024 р. Натомість підвищилася частка доходу за зеленою картою: із 17,2 до 28,5 % (рис. 2.5). У цілому структура страхового доходу компанії за видами страхування залишається досить сталою.

Рис. 2.5. Структура страхового доходу за видами страхування в АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2024 р.

За інформацією додатку Д у 2023 р. порівняно з 2022 р. відбулося суттєве збільшення витрат на страхові послуги за усіма видами страхування. Найвищі темпи приросту мали витрати за зеленою картою (75,3 %), медичним страхуванням (53,4 %), КАСКО (49,8 %) та обов'язковим страхуванням відповідальності власників транспортних засобів (45,5 %). У цілому витрати на страхові послуги компанії зросли на 1031555 тис. грн, або 51,3 %. Що

стосується структури витрат на страхові послуги за видами страхування, то вона залишається сталою. Проте, звертає на себе увагу підвищення частки витрат за зеленою картою: з 21,9 % у 2022 р. до 25,3 % у 2023 р.

Динаміка доходів і витрат страхової компанії має безпосередній вплив на формування показників фінансових результатів діяльності.

2.2. Аналіз формування показників фінансових результатів

За інформацією Звіту про прибутки та збитки (додатки А.2, Б.2) проведемо аналіз формування та динаміки показників фінансових результатів діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз формування та динаміки показників фінансових результатів діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр., тис. грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+,-) 2024 р. до 2022 р.	
				абсолютна	відносна, %
Результат від страхової діяльності: прибуток (збиток)	285644	-144019	-242734	-528378	×
Чистий інвестиційний дохід	221242	349092	437341	+216099	+97,7
Чисті фінансові доходи (витрати) на страхуванні	16269	7561	-2366	-18635	×
Чистий результат від страхування та інвестицій: прибуток	523154	212635	192241	-330013	-63,3
Прибуток до податку на прибуток	405553	51826	199893	-205660	-50,7
Витрати з податку на прибуток	70974	21441	42809	-28165	-39,7
Прибуток за рік	334579	30385	157084	-177495	-53,1

Отже, в період 2022-2024 років фінансові результати від страхової діяльності компанії продемонстрували значне погіршення. Якщо у 2022 р. діяльність принесла прибуток у розмірі 285644 тис. грн, то вже у 2023-2024 рр. вона стала збитковою: 144019 тис. грн та 242734 тис. грн збитків відповідно. Це

призвело до того, що фінансовий результат від страхування у 2024 р. був на 528378 тис. грн гіршим, ніж у 2022 р. Збиток від страхування також зріс між 2023 і 2024 рр. на 98715 тис. грн, або 68,5 %.

На відміну від страхової діяльності, чистий інвестиційний дохід демонстрував стійку позитивну динаміку, збільшившись за період дослідження майже удвічі (на 216099 тис. грн). При цьому, значно зменшилася вагомість показника чистих фінансових доходів (витрат) на страхуванні. Цей показник трансформувався з чистого доходу у 2022 р. (16269 тис. грн) та 2023 р. (7561 тис. грн) у чисті витрати у 2024 р. (2366 тис. грн).

Чистий результат від страхування та інвестицій (сума результату від страхової діяльності, чистого інвестиційного доходу та чистих фінансових доходів/витрат на страхуванні) в АТ «СГ «ТАС» (приватне) залишався прибутком, проте його величина суттєво зменшилася: з 523154 тис. грн у 2022 р. до 192241 тис. грн у 2024 р, тобто на 330913 тис. грн, або 63,3 %.

Відповідно до цієї тенденції, основні показники прибутковості скоротилися більш ніж удвічі: прибуток до податку на прибуток зменшився на 205660 тис. грн (50,7 %); чистий прибуток за рік скоротився на 177495 тис. грн (53,1 %). При цьому, коефіцієнт оподаткування прибутку (відношення витрат з податку на прибуток до прибутку до податку) мав нестійку динаміку: він різко зріс з 0,175 у 2022 р. до 0,414 у 2023 р., а потім знизився до 0,214 у 2024 р.

Динаміку основних показників фінансових результатів діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за період 2022-2024 рр. відображено на рис. 2.6.

Отже, в цілому має місце негативна динаміка основних показників фінансових результатів діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за період 2022-2024 рр. Водночас, слід зазначити, що після падіння прибутку до податку на прибуток та прибутку за рік у 2023 р. порівняно з 2022 р. відповідно в 7,8 і 11,0 раза, в 2024 р. ланцюгове зростання цих показників становило відповідно 3,9 і 5,2 раза [51, с. 11].

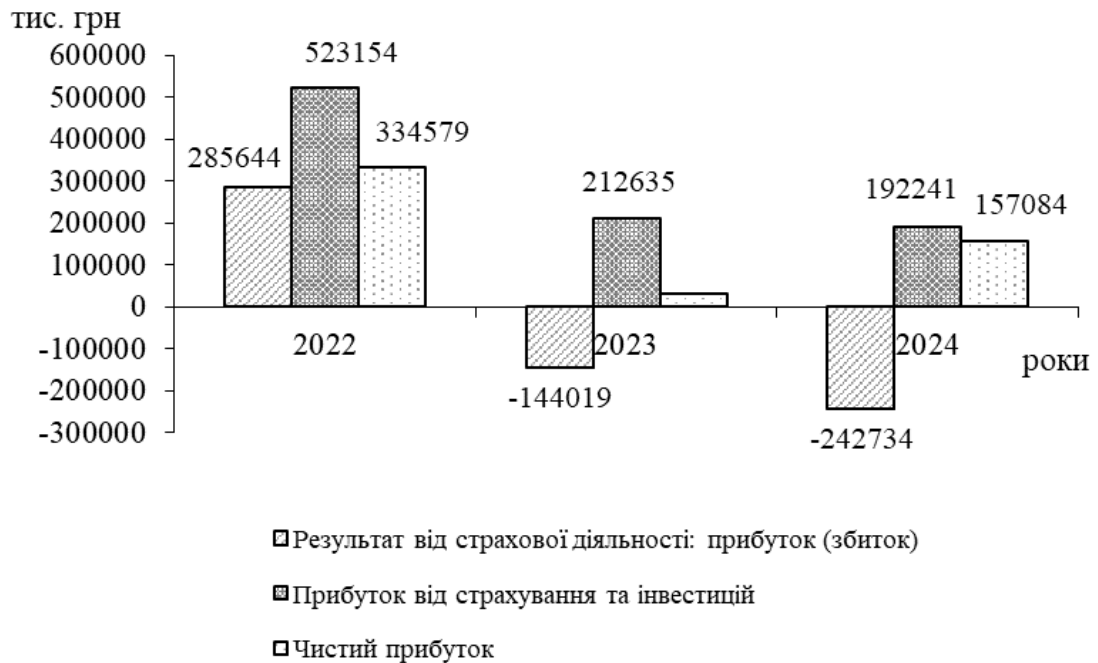

Рис. 2.6. Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

На наступному етапі дослідження необхідно визначити вплив факторів на зміну показників фінансових результатів діяльності за допомогою методики детермінованого факторного аналізу. Зокрема, фактори формування показника результату від страхової діяльності будемо аналізувати з використанням адитивної факторної моделі [51, с. 12]:

$$РСД = ДС - ВСП - ЧВКП, \quad (2.1)$$

де РСД – результат від страхової діяльності: прибуток (збиток);

ДС – дохід від страхування;

ВСП – витрати на страхові послуги;

ЧВКП – чисті витрати за контрактами з перестраховання.

Для проведення факторного аналізу результативного показника будемо таблиці з вихідною інформацією (табл. 2.3, 2.4) за даними Звіту про прибутки та збитки (додатки А.2, Б.2).

Фактори формування показника результату від страхової діяльності аналізуємо за інформацією графі «Зміна (+,-)» табл. 2.3, 2.4.

Таблиця 2.3

**Вихідна інформація для аналізу факторів формування показника
результату від страхової діяльності в АТ «СГ «ТАС» (приватне)
за 2022-2023 рр., тис. грн**

Показник	Умовне позна- чення	2022 р.	2023 р.	Зміна (+,-)
Дохід від страхування	ДС	2379921	3021124	+641203
Витрати на страхові послуги	ВСП	2012102	3043657	+1031555
Чисті витрати за контрактами з перестраховування	ЧВКП	82175	121486	+39311
Результат від страхової діяльності: прибуток (збиток)	РСД	285644	-144019	-429663

Загальна зміна (+,-) результату від страхової діяльності: прибутку (збитку) в 2023 р. порівняно з 2022 р., тис. грн:

$$\Delta \text{РСД} = -429663, \quad (2.2)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) доходу від страхування:

$$\Delta \text{РСД}_{\text{ДС}} = +641203; \quad (2.3)$$

2) витрат на страхові послуги:

$$\Delta \text{РСД}_{\text{ВСП}} = -1031555; \quad (2.4)$$

3) чистих витрат за контрактами з перестраховування:

$$\Delta \text{РСД}_{\text{ЧВКП}} = -39311. \quad (2.5)$$

Отже, результат від страхової діяльності у 2023 р. зазнав суттєвого падіння (на 429663 тис. грн), змінивши прибуток (285644 тис. грн у 2022 р.) на збиток (144019 тис. грн). Хоча зростання доходу від страхування позитивно вплинуло на результат (збільшення на 641203 тис. грн), цей приріст був переважений зростанням витрат. Ключовим чинником погіршення стало різке збільшення витрат на страхові послуги, що спричинило зменшення результату на 1031555 тис. грн. Також негативно вплинуло зростання чистих витрат за перестраховуванням (на 39311 тис. грн). Таким чином, основною причиною переходу до збитку є зростання витрат на страхові послуги [51, с. 13].

Таблиця 2.4

**Вихідна інформація для аналізу факторів формування показника
результату від страхової діяльності в АТ «СГ «ТАС» (приватне)
за 2023-2024 рр., тис. грн**

Показник	Умовне позна- чення	2023 р.	2024 р.	Зміна (+,-)
Дохід від страхування	ДС	3021124	4286288	+1265164
Витрати на страхові послуги	ВСП	3043657	4371399	+1327742
Чисті витрати за контрактами з перестраховування	ЧВКП	121486	157623	+36137
Результат від страхової діяльності: збиток	РСД	-144019	-242734	-98715

Загальна зміна (+,-) результату від страхової діяльності: збитку, тис. грн:

$$\Delta \text{РСД} = -98715, \quad (2.6)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) доходу від страхування:

$$\Delta \text{РСД}_{\text{ДС}} = +1265164; \quad (2.7)$$

2) витрат на страхові послуги:

$$\Delta \text{РСД}_{\text{ВСП}} = -1327742; \quad (2.8)$$

3) чистих витрат за контрактами з перестраховування:

$$\Delta \text{РСД}_{\text{ЧВКП}} = -36137. \quad (2.9)$$

Отже, у 2024 р. збиток від страхової діяльності зріс до 242734 тис. грн (порівняно зі 144019 тис. грн у 2023 р.), що становить збільшення на 98715 тис. грн. Незважаючи на позитивний вплив збільшення доходу від страхування (який зменшив збиток на 1265164 тис. грн), цей ріст був повністю нівельований значним зростанням витрат на страхові послуги (+1327742 тис. грн) та зростанням чистих витрат за контрактами з перестраховування (+36137 тис. грн). Таким чином, головною причиною зростання збитковості стало збільшення витрат на страхові послуги [51, с. 13].

Далі розглянемо методику факторного аналізу показника чистого результату від страхування та інвестицій за допомогою адитивної факторної

моделі [51, с. 12]:

$$\text{ЧРСІ} = \text{РСД} + \text{ЧІД} + (-) \text{ЧФД(В)}, \quad (2.10)$$

де ЧРСІ – чистий результат від страхування та інвестицій: прибуток (збиток);

РСД – результат від страхової діяльності: прибуток (збиток);

ЧІД – чистий інвестиційний дохід;

ЧФД(В) – чисті фінансові доходи (витрати) на страхуванні.

Для проведення факторного аналізу показника чистого результату від страхування та інвестицій скористаємося вихідною інформацією табл. 2.2.

Загальна зміна (+,-) чистого результату (прибутку) від страхування та інвестицій у 2023 р. порівняно з 2022 р., тис. грн:

$$\Delta \text{ЧРСІ} = -310519, \quad (2.11)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) результату від страхової діяльності:

$$\Delta \text{ЧРСІ}_{\text{РСД}} = -429663; \quad (2.12)$$

2) чистого інвестиційного доходу:

$$\Delta \text{ЧРСІ}_{\text{ЧІД}} = +127850; \quad (2.13)$$

3) чистих фінансових доходів на страхуванні:

$$\Delta \text{ЧРСІ}_{\text{ЧФД}} = -8708. \quad (2.14)$$

Отже, загальний прибуток від страхування та інвестицій у 2023 р. скоротився на 310519 тис. грн відносно 2022 р. Аналіз факторів показав, що вирішальний негативний вплив мала страхова діяльність: її результат зменшився на 429663 тис. грн, перейшовши із прибуткової зони (285644 тис. грн у 2022 р.) у збиткову (144019 тис. грн у 2023 р.). Невелике скорочення (8708 тис. грн) також відбулося за рахунок чистих фінансових доходів на страхуванні. Водночас, зростання чистого інвестиційного доходу стало єдиним позитивним фактором, який пом'якшив загальне падіння, збільшивши прибуток на 127850 тис. грн [51, с. 13].

Загальна зміна (+,-) чистого результату (прибутку) від страхування та

інвестицій у 2024 р. порівняно з 2023 р., тис. грн:

$$\Delta\text{ЧРСІ} = -20394, \quad (2.15)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) результату (збитку) від страхової діяльності:

$$\Delta\text{ЧРСІ}_{\text{РСД}} = -98715; \quad (2.16)$$

2) чистого інвестиційного доходу:

$$\Delta\text{ЧРСІ}_{\text{чД}} = +88249; \quad (2.17)$$

3) чистих фінансових доходів (витрат) на страхуванні:

$$\Delta\text{ЧРСІ}_{\text{чФД(В)}} = -9927. \quad (2.18)$$

Отже, у 2024 р. прибуток від страхування та інвестицій зменшився на 20394 тис. грн. порівняно з 2023 р. Хоча чистий інвестиційний дохід забезпечив значне зростання прибутку (на 88249 тис. грн), цей позитивний вплив був переважений негативними факторами. А саме, зростання збитку від страхової діяльності (на 98715 тис. грн) та зменшення чистих фінансових доходів (витрат) на страхуванні (на 9927 тис. грн) спричинили загальне падіння. Таким чином, основною причиною зниження загальної прибутковості страхування та інвестицій у 2024 р. стало збільшення збитку від страхової діяльності [51, с. 14].

Фінансовий результат від страхової діяльності компанії формується з фінансових результатів страхових послуг за видами страхування. Порівняння темпів приросту страхового доходу (додаток Г) та темпів приросту витрат на страхові послуги (додаток Д) дозволяє зробити висновок про більш швидке зростання саме витрат за усіма видами страхування, що мало негативний вплив на динаміку фінансового результату страхових послуг АТ «СГ «ТАС» (приватне) (табл. 2.5). Наведений у табл. 2.5 фінансовий результат страхових послуг (прибуток, збиток) за видами страхування визначався як різниця страхового доходу та витрат на страхові послуги з урахуванням чистих витрат за утримуваними контрактами з перестраховування.

Отже, якщо в 2022 р. обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів принесло 140492 тис. грн прибутку, то в 2023 р. за цим

Таблиця 2.5

**Динаміка фінансового результату страхових послуг в АТ «СГ «ТАС»
(приватне) за видами страхування у 2022-2023 рр., тис. грн**

Вид страхування	2022 р.	2023 р.	Зміна (+,-)	
			абсо- лютна	відносна, %
Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	140492	-20686	-161178	×
Зелена картка	-63339	-158992	-95653	у 2,5 р. б.
КАСКО	81033	14817	-66216	-81,7
Здоров'я (медичне страхування)	77317	2898	-74419	-96,3
Інша моторна відповідальність	11342	9533	-1809	-15,9
Інші види страхування	38800	8413	-30387	-78,3
Усього результат страхових послуг: прибуток (збиток)	285644	-144019	-429663	×

видом страхування був збиток у сумі 20686 тис. грн. Збиток за зеленою картою зріс на 95653 тис. грн, або в 2,5 раза. Інші види страхування залишилися прибутковими, але сума отриманого прибутку суттєво зменшилася: КАСКО – на 81,7 %, медичне страхування – 96,3 %, інша моторна відповідальність – 15,9 %, інші види страхування – на 78,3 %. У 2022 р. за усіма видами страхування прибуток становив 285644 тис. грн, а вже в 2023 р. компанія мала збиток у сумі 144019 тис. грн, тобто фінансовий результат зменшився на 429663 тис. грн. Тенденції у 2024 р. не досліджувалися через відсутність інформації щодо витрат на страхові послуги за видами страхування у Примітках до фінансової звітності.

Відновлення прибутковості надання страхових послуг пов'язано насамперед зі зменшенням збитковості зеленої картки та поверненням прибутковості обов'язкового страхування відповідальності власників транспортних засобів як головних видів страхування завдяки випереджальному зростанню доходів порівняно з витратами.

2.3. Оцінювання рентабельності діяльності страхової компанії

АТ «СГ «ТАС» (приватне) складає фінансову звітність за МСФЗ, тому для розрахунку показників рентабельності діяльності страхової компанії (табл. 2.6) використаємо методику, запропоновану в табл. 1.4 розділу 1 кваліфікаційної роботи. Вихідна інформація розміщена в Звіті про прибутки та збитки та Звіті про фінансовий стан (додатки А.1, А.2, Б.1, Б.2).

Таблиця 2.6

Показники рентабельності діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр., %

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміна (+,-)	
				2024 р. до 2022 р.	2024 р. до 2023 р.
Рентабельність (збитковість) страхової діяльності	13,6	-4,6	-5,4	-19,0	-0,8
Рентабельність страхування та інвестицій	24,9	6,7	4,2	-20,7	-2,5
Загальна рентабельність діяльності	17,7	1,5	4,3	-13,4	+2,8
Чиста рентабельність діяльності	14,6	0,9	3,4	-11,2	+2,5
Загальна рентабельність активів	16,8	1,7	5,5	-11,3	+3,8
Чиста рентабельність активів	13,9	1,0	4,3	-9,6	+3,3
Загальна рентабельність власного капіталу	50,0	6,5	22,2	-27,8	+15,7
Чиста рентабельність власного капіталу	41,3	3,8	17,5	-23,8	+13,7

Отже, за показником рентабельності (збитковості) страхової діяльності у 2022 р. у розрахунку на 1 грн витрат на страхові послуги (з урахуванням чистих витрат за контрактами з перестраховання) було одержано 13,6 коп. прибутку від страхової діяльності, а в 2023-2024 рр. – відповідно 4,6 і 5,4 коп. збитку. Така негативна динаміка пов'язана з тим, що в 2024 р. порівняно з 2022 р. дохід від страхування збільшився на 80,1 %, а відповідні витрати страхової компанії зросли у 2,2 раза. Якщо в 2022 р. результатом страхової діяльності був прибуток (285644 тис. грн), то в 2023-2024 рр. – збиток (відповідно 144019 і

242734 тис. грн).

Рентабельність страхування та інвестицій показує величину прибутку від страхування та інвестицій у розрахунку на 1 грн витрат від страхування та інвестицій. Зниження цієї величини з 24,9 коп. у 2022 р. до 6,7 коп. у 2023 р. і 4,2 коп. у 2024 р. також пояснюється випереджальним зростанням відповідних витрат порівняно зі зростанням доходів, наслідком чого стало зменшення прибутку від страхування та інвестицій за період дослідження з 523154 до 192241 тис. грн (на 330013 тис. грн, або 63,3 %).

Інші показники рентабельності діяльності страхової компанії мають нестійку динаміку. Так, за показником чистої рентабельності діяльності одержання чистого прибутку в розрахунку на 1 грн усіх витрат скоротилося з 14,6 коп. у 2022 р. до 0,9 коп. у 2023 р., а далі зросло до 3,4 коп. (рис. 2.7).

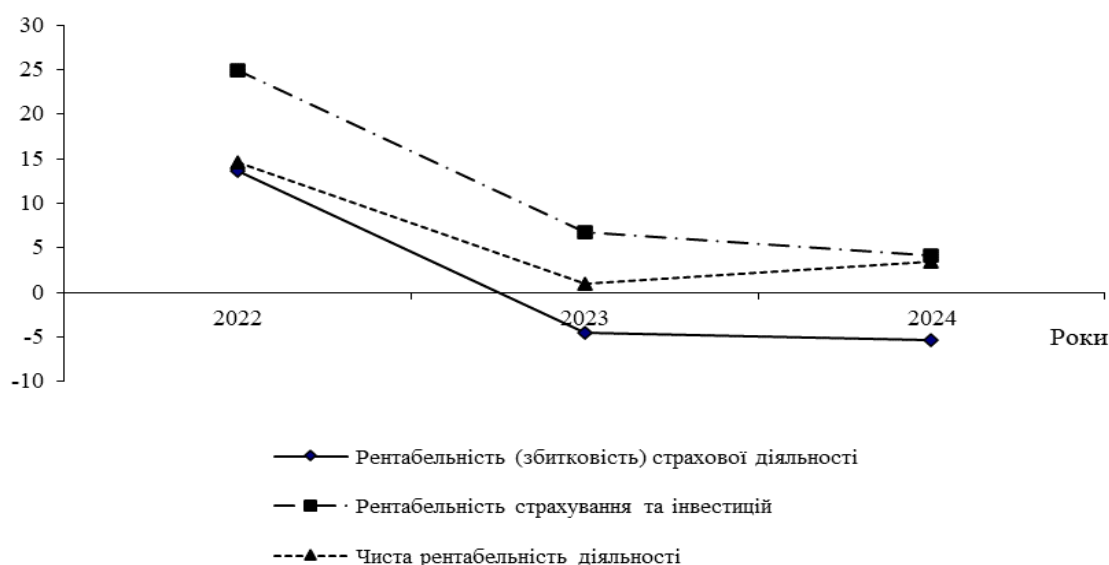

Рис. 2.7. Динаміка витратних показників рентабельності діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

Чиста рентабельність активів знизилася з 13,9 % у 2022 р. до 1,0 % у 2023 р., а чиста рентабельність власного капіталу – відповідно з 41,3 до 3,8 %. Головним чинником такого зниження показників рентабельності стало

зменшення чистого прибутку страхової компанії з 334579 тис. грн у 2022 р. до 30385 тис. грн у 2023 р., тобто на 304194 тис. грн, або в 11 разів. У 2024 р. завдяки насамперед збільшенню чистого прибутку до 157084 тис. грн (у 5,2 раза порівняно з 2023 р.) показники чистої рентабельності активів і власного капіталу підвищилися відповідно до 4,3 і 17,5 % (рис. 2.8).

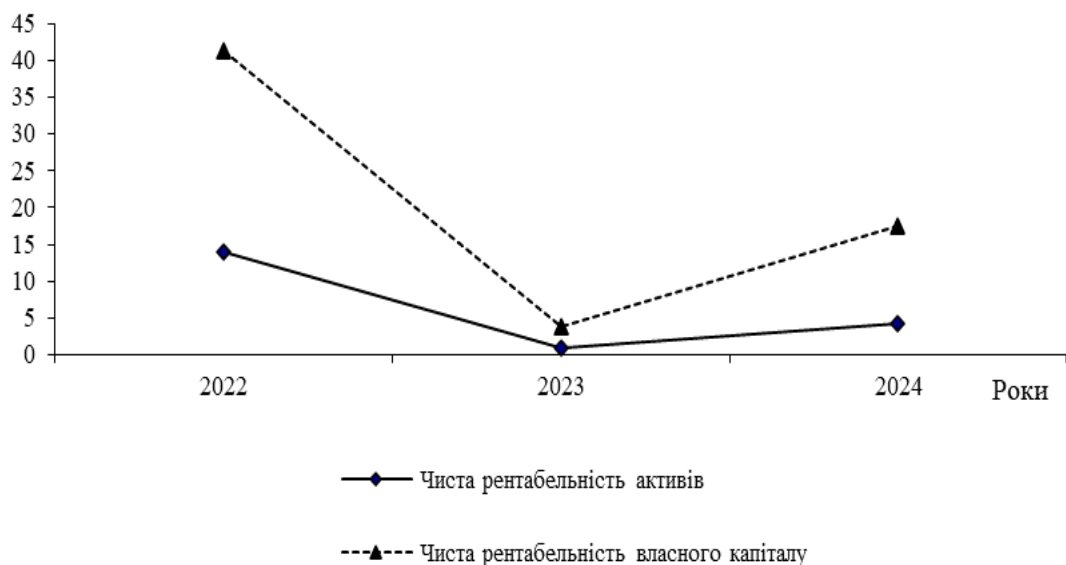

Рис. 2.8. Динаміка показників чистої рентабельності активів і власного капіталу АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

Обґрунтування шляхів подолання збитковості та підвищення рентабельності діяльності страхової компанії передбачає використання результатів факторного аналізу результативних показників. Наприклад, факторний аналіз загальної рентабельності активів проводиться за моделлю:

$$PA = \frac{\Pi}{A} \times 100 = \frac{\Pi \times D}{A \times D} \times 100 = \frac{\Pi}{D} \times 100 \times \frac{D}{A} = PP \times KOA, \quad (2.19)$$

де PA – загальна рентабельність активів, %;

Π – прибуток до податку на прибуток, тис. грн;

A – середньорічна вартість активів, тис. грн;

D – доходи страхової компанії, тис. грн;

PP – рентабельність реалізації, %;

KOA – коефіцієнт обертання активів.

Отже, на зміну загальної рентабельності активів страхової компанії впливають два фактори:

- рентабельність реалізації (PP);
- коефіцієнт обертання активів (КОА).

Модель (2.19) характеризує вплив показників рентабельності реалізації (PP) та ділової активності компанії (КОА) на ефективність використання її активів (РА). Наведена формула визначає шляхи підвищення загальної рентабельності активів страхової компанії: за низької прибутковості надання послуг страхування необхідно намагатися прискорити оборотність активів і, навпаки, низьку ділову активність компанії можна компенсувати зменшенням витрат або збільшенням доходу, тобто зростанням рентабельності реалізації.

За допомогою способу ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів на зміну показника загальної рентабельності активів АТ «СГ «ТАС» (приватне) (табл. 2.7). Для розрахунків використаємо інформацію Звіту про прибутки та збитки та Звіту про фінансовий стан за 2023-2024 рр. (додатки А.1, А.2, Б.1, Б.2).

Таблиця 2.7

Вихідна інформація для факторного аналізу загальної рентабельності активів АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2023-2024 рр.

Показник	Умовне позначення	2023 р.	2024 р.	Зміна (+,-)	
				абсолютна	відносна, %
Прибуток до податку на прибуток, тис. грн	П	51826	199893	+148067	у 3,9 р. б.
Усього доходів, тис. грн	Д	3393722	4773368	+1379646	+40,7
Середньорічна вартість активів, тис. грн	А	2771994	3613986	+841992	+30,4
Загальна рентабельність активів, %	РА	1,7	5,5	+3,8	×
Рентабельність реалізації, %	PP	1,5	4,2	+2,7	×
Коефіцієнт обертання активів	КОА	1,224	1,321	+0,097	+7,9

За даними табл. 2.7 розраховуємо умовний показник загальної рентабельності активів, %:

$$РА_{ум} = PP_1 \times КОА_0; \quad (2.20)$$

$$PA_{UM} = 4,2 \times 1,224 = 5,1.$$

Загальна зміна (+,-) загальної рентабельності активів у 2024 р. порівняно з 2023 р., в. п.:

$$\Delta PA = PA_1 - PA_0, \quad (2.21)$$

$$\Delta PA = 5,5 - 1,7 = +3,8,$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) рентабельності реалізації:

$$\Delta PA_{PP} = PA_{UM} - PA_0; \quad (2.22)$$

$$\Delta PA_{PP} = 5,1 - 1,7 = +3,4;$$

2) коефіцієнта обертання активів:

$$\Delta PA_{KOA} = PA_1 - PA_{UM}; \quad (2.23)$$

$$\Delta PA_{KOA} = 5,5 - 5,1 = +0,4.$$

Отже, підвищення загальної рентабельності активів з 1,7 % у 2023 р. до 5,5 % у 2024 р., тобто на 3,8 в. п., відбулося під впливом двох факторів. За рахунок підвищення рентабельності реалізації на 2,7 в. п. загальна рентабельність активів зростає на 3,4 в. п. Водночас збільшення коефіцієнта обертання активів на 0,097 (7,9 %) дозволило підвищити загальну рентабельність активів на 0,4 в. п. Загалом підвищення прибутковості надання послуг мало головний вплив на позитивну динаміку ефективності використання активів компанії у 2024 р. порівняно з 2023 р.

Таким чином, за розрахованими показниками рентабельності спостерігалось суттєве зниження ефективності діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) у 2023 р. та позитивні зміни за окремими показниками у 2024 р. Подолання негативної динаміки показників рентабельності пов'язане з випереджальним зростанням доходів від страхування та інших видів діяльності порівняно зі зростанням відповідних витрат, що забезпечить збільшення фінансового результату від страхової діяльності, чистого результату від страхування та інвестицій, прибутку до податку на прибуток та чистого прибутку.

РОЗДІЛ 3

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

3.1. Сутність та напрями управління фінансовими результатами страховика

Управління фінансовими результатами діяльності страхової компанії – це комплекс заходів, спрямованих на максимізацію прибутку, забезпечення фінансової стійкості та ефективності використання ресурсів. Це один із ключових аспектів для будь-якої страхової компанії, оскільки успіх її діяльності безпосередньо залежить від здатності генерувати доходи, контролювати витрати та ефективно управляти ризиками [26].

Вдосконалення управління фінансовими результатами діяльності страховика має спиратися на чітке розуміння менеджментом компанії тих факторів, які впливають на рівень і динаміку абсолютних та відносних показників прибутковості страхового бізнесу [44, 48]. Ці фактори умовно можна розділити на зовнішні та внутрішні, між якими існує тісний взаємозв'язок (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Фактори впливу на фінансові результати діяльності страхової компанії

Фактори	Зміст
А	Б
Зовнішні фактори	
Економічні	Інфляція, рівень ВВП, процентні ставки, податкова політика, кон'юнктура фондового ринку.
Політичні	Стабільність у країні, зміни в законодавстві, регуляторна політика.
Соціальні	Демографічні показники, рівень довіри населення до страховиків.
Екологічні	Природні катастрофи, зміни клімату.
Конкуренція	Рівень конкуренції на страховому ринку, поява нових гравців.
Внутрішні фактори	
Тарифна політика	Правильність встановлення страхових тарифів.
Інвестиційна політика	Ефективність управління інвестиційним портфелем.
Андеррайтинг	Якість оцінки ризиків при укладанні договорів.

Продовж. табл. 3.1

А	Б
Врегулювання збитків	Оперативність та ефективність обробки страхових випадків.
Маркетингова та кадрова політика	Якість залучення клієнтів та кваліфікація персоналу.
Перестраховання	Обсяг та умови перестраховувальних операцій.
Організаційна структура та управління	Ефективність внутрішніх процесів та систем контролю.

Управління фінансовими результатами діяльності страхової компанії охоплює такі основні напрями:

1. Формування доходів:

- страхові премії – це основне джерело доходу. Ефективне управління передбачає правильну тарифікацію, розширення страхового портфеля, залучення нових і утримання існуючих клієнтів;

- інвестиційний дохід – страхові компанії інвестують частину зібраних премій (страхових резервів) для отримання додаткового доходу. Важливою є розробка зваженої інвестиційної політики, що балансує між прибутковістю та ризиком.

2. Управління витратами:

- страхові виплати – це найбільша стаття витрат. Ефективне врегулювання збитків, андеррайтинг та перестраховання допомагають контролювати ці витрати;

- операційні витрати – включають адміністративні, маркетингові витрати, витрати на персонал тощо. Оптимізація цих витрат має вирішальне значення для прибутковості;

- перестраховання – хоча це і є витратою, перестраховання дозволяє страховій компанії передавати частину ризиків іншим страховикам, тим самим зменшуючи потенційні великі виплати та стабілізуючи фінансові результати.

3. Управління фінансовими потоками (бюджетування) – розробка та контроль бюджетів для всіх видів діяльності є ключовим для ефективного розподілу ресурсів та досягнення фінансових цілей. Це дозволяє контролювати

як надходження, так і витрати.

4. Управління ризиками – страхові компанії за своєю суттю є управлінням ризиками. Ефективне управління ризиками, включаючи оцінку ризиків, встановлення лімітів, диверсифікацію портфеля та перестраховання, безпосередньо впливає на фінансові результати.

5. Управління капіталом – забезпечення достатнього рівня власного капіталу є важливим для фінансової стійкості та покриття можливих збитків.

Шляхи покращення показників фінансових результатів діяльності страхової компанії можуть включати:

- диверсифікацію страхового портфеля – зменшення залежності від одного виду страхування або сегмента ринку;
- удосконалення тарифної політики – забезпечення конкурентоспроможних, але прибуткових тарифів;
- оптимізацію витрат – впровадження інноваційних технологій, автоматизація процесів, ефективне управління персоналом;
- ефективне управління інвестиціями – збільшення дохідності інвестиційного портфеля при збереженні прийняттого рівня ризику;
- покращення якості андеррайтингу та врегулювання збитків – зменшення необґрунтованих виплат та шахрайства;
- розвиток нових продуктів та послуг – розширення пропозицій для задоволення потреб клієнтів та збільшення доходів;
- ефективну політику перестраховання – оптимальний розподіл ризиків для стабілізації фінансових результатів.

Отже, управління фінансовими результатами діяльності страховика – це безперервний процес, що вимагає постійного моніторингу, аналізу та коригування стратегій у відповідь на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Результати проведеного аналізу показників фінансових результатів та рентабельності діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне) за період 2022-2024 рр.

засвідчили наявність переважно негативних тенденцій, зокрема:

- загальна величина доходів компанії збільшилася на 81,7 %, а витрат – у 2 рази, зокрема доходів від страхування – на 80,1 %, витрат на страхові послуги – у 2,2 рази. Отже, маємо випереджальне зростання витрат порівняно зі зростанням доходів як у цілому, так і за основною діяльністю у сфері страхування;

- фінансовий результат від страхової діяльності зменшився з 285644 тис. грн прибутку в 2022 р. до 144019 і 242734 тис. грн збитку в 2023 і 2024 рр. відповідно;

- прибуток від страхування та інвестицій скоротився у 2,7 рази, прибуток до оподаткування – у 2 рази, чистий прибуток – у 2,1 рази;

- чиста рентабельність діяльності знизилася з 14,6 до 3,4 %, чиста рентабельність активів – з 16,8 до 5,5 %, чиста рентабельність власного капіталу – з 41,3 до 17,5 %.

Зважаючи на наявну динаміку, для менеджменту АТ «СГ «ТАС» (приватне) актуальним є вдосконалення механізмів оперативного та стратегічного управління прибутковістю діяльністю.

Одним із важливих інструментів для оцінювання поточного стану та розробки стратегічного плану підвищення рівня прибутковості діяльності є SWOT-аналіз фінансових результатів страхової компанії. Він передбачає визначення сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз, які в сукупності впливатимуть на стратегію страховика щодо покращення фінансових результатів.

На підставі інформації, що міститься у Примітках до фінансової звітності за 2024 р. АТ «СГ «ТАС» (приватне) [34], нами проведено SWOT-аналіз фінансових результатів діяльності компанії (рис. 3.1).

Розглянемо більш детально характеристику наведених на рис. 3.1 сильних і слабких сторін, внутрішніх можливостей і зовнішніх загроз.

Сильні сторони:

<p>S – Strengths (Сильні сторони)</p> <ul style="list-style-type: none"> - стабільний портфель інвестицій; - висока платоспроможність та ліквідність; - ефективне управління витратами; - позитивна динаміка премій та виплат; - сильна репутація та лояльність клієнтів; - ефективна система перестраховування. 	<p>W – Weaknesses (Слабкі сторони)</p> <ul style="list-style-type: none"> - залежність від кількох ключових продуктів/сегментів ринку; - висока частота страхових випадків у певних портфелях; - обмежені можливості для масштабування бізнесу; - висока конкуренція на ринку; - недостатня автоматизація бізнес-процесів; - складнощі із залученням кваліфікованого персоналу.
<p>O – Opportunities (Можливості)</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток нових страхових продуктів; - вихід на нові ринки/регіони; - зростання попиту на певні види страхування; - запровадження нових технологій; - державна підтримка та законодавчі ініціативи; - партнерство з іншими фінансовими установами. 	<p>T – Threats (Загрози)</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни в законодавстві та регуляторній політиці; - макроекономічна нестабільність; - зростання рівня шахрайства; - посилення конкуренції; - технологічні ризики; - продовження військових дій та глобальні кризи; - зміни споживчих переваг.

Рис. 3.1. SWOT-аналіз фінансових результатів діяльності АТ «СГ «ТАС»

(приватне)

- стабільний портфель інвестицій: наявність диверсифікованого інвестиційного портфеля, що забезпечує стабільний дохід та мінімізує ризики (значна частина активів інвестована в державні облігації або високоліквідні корпоративні папери);

- висока платоспроможність та ліквідність: дотримання нормативних вимог щодо капіталу та наявність достатніх резервів для виконання зобов'язань перед страхувальниками (це підтверджується позитивними показниками співвідношення капіталу до премій, високим коефіцієнтом покриття зобов'язань активами);

- ефективне управління витратами: оптимізація операційних витрат, що дозволяє підтримувати високу рентабельність (автоматизація процесів, оптимізація штатного розкладу);

- позитивна динаміка премій та виплат: зростання обсягів страхових премій при контрольованому рівні виплат, що свідчить про розширення бізнесу

та ефективне управління ризиками;

- сильна репутація та лояльність клієнтів: довіра клієнтів, що призводить до низького рівня відтоку та залучення нових страхувальників (підкріплено високими рейтингами надійності);

- ефективна система перестраховування: наявність надійних партнерів-перестраховиків, що дозволяє ефективно розподіляти великі ризики та захищати фінансову стабільність компанії.

Слабкі сторони:

- залежність від кількох ключових продуктів/сегментів ринку: концентрація бізнесу на обмеженому переліку страхових продуктів (насамперед автостраховування) робить компанію вразливою до змін у цих сегментах;

- висока частота страхових випадків у певних портфелях: наявність високоризикових портфелів, що призводить до значних виплат та негативно впливає на показники збитковості;

- обмежені можливості для масштабування бізнесу: недостатні інвестиції в нові технології, маркетинг та розвиток регіональної мережі, що обмежує потенціал зростання;

- висока конкуренція на ринку: наявність значної кількості конкурентів, що може призводити до демпінгу тарифів та зниження рентабельності;

- недостатня автоматизація бізнес-процесів, що призводить до збільшення операційних витрат та ризику помилок;

- складнощі із залученням кваліфікованого персоналу: дефіцит досвідчених андеррайтерів, актуаріїв, що може вплинути на якість управління ризиками та розвиток нових продуктів.

Внутрішні можливості:

- розвиток нових страхових продуктів: впровадження інноваційних видів страхування (наприклад, кіберстрахування, страхування від кліматичних ризиків) для залучення нових клієнтів та розширення ринкової частки;

- вихід на нові ринки/регіони: експансія у регіони з низьким рівнем

проникнення страхових послуг або вихід на міжнародні ринки;

- зростання попиту на певні види страхування: збільшення обізнаності населення щодо важливості страхування (наприклад, медичне страхування, страхування життя) відкриває нові перспективи для компанії;

- запровадження нових технологій: інвестування в InsurTech (штучний інтелект, Big Data, блокчейн) для оптимізації процесів, покращення обслуговування клієнтів та зниження витрат;

- державна підтримка та законодавчі ініціативи: законодавчі зміни, що сприяють розвитку страхового ринку (наприклад, обов'язкові види страхування, податкові пільги);

- партнерство з іншими фінансовими установами: співпраця з банками, фінтех-компаніями для розширення каналів дистрибуції та пропозиції інтегрованих фінансових послуг.

Зовнішні загрози:

- зміни в законодавстві та регуляторній політиці: посилення державного регулювання, введення нових вимог до капіталу або резервів, що може вплинути на фінансові показники;

- макроекономічна нестабільність: інфляція, коливання курсу валют, зниження купівельної спроможності населення, що може призвести до зменшення попиту на страхові послуги та зниження прибутковості інвестицій;

- зростання рівня шахрайства: збільшення кількості шахрайських дій з боку страхувальників, що призводить до додаткових збитків та зростання витрат на врегулювання;

- посилення конкуренції: вихід на ринок нових гравців (у тому числі міжнародних компаній) або агресивна цінова політика існуючих конкурентів;

- технологічні ризики: кібератаки, збої в інформаційних системах, що можуть призвести до втрати даних, фінансових збитків та шкоди репутації;

- продовження військових дій та глобальні кризи (повені, посухи, пандемії), що може призвести до значних страхових виплат;

- зміни споживчих переваг: зміна ставлення до традиційних страхових продуктів, збільшення попиту на гнучкі та цифрові рішення.

Запропонований SWOT-аналіз дозволить компанії ідентифікувати свої конкурентні переваги, визначити сфери для покращення, скористатися наявними можливостями та мінімізувати потенційні загрози для досягнення сталого фінансового зростання.

Підвищення прибутковості діяльності будь-якої страхової компанії, зокрема й АТ «СГ «ТАС» (приватне), є комплексним завданням, що вимагає впровадження заходів за кількома напрямками (рис. 3.2).

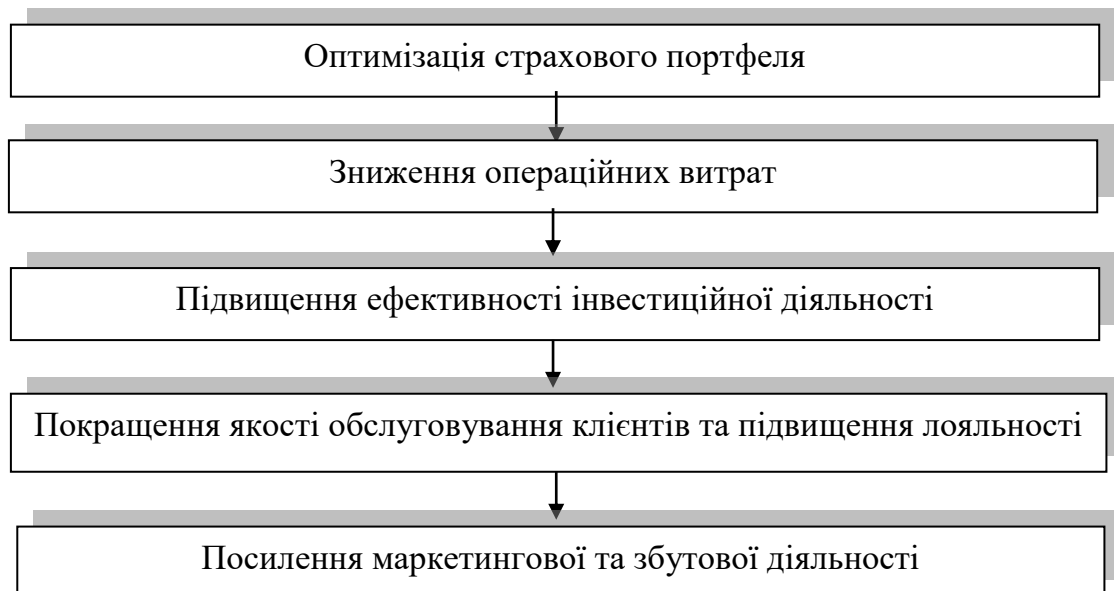

Рис. 3.2. Напрями підвищення прибутковості діяльності
АТ «СГ «ТАС» (приватне)

Кожен із зазначених напрямів передбачає практичну реалізацію заходів, спрямованих на збільшення прибутків та підвищення рентабельності діяльності компанії (додаток Е).

Практичне впровадження цих напрямів і заходів дозволить АТ «СГ «ТАС» (приватне) не тільки підвищити прибутковість операційної та інвестиційної діяльності, а й зміцнити свої позиції на ринку, забезпечуючи стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

3.2. Вплив управління ризиками на прибутковість діяльності страхової компанії

Робота АТ «СГ «ТАС» (приватне) постійно відбувається в умовах невизначеності та високої ймовірності настання ризикових подій. У контексті компанії, ризик означає загрозу фінансових втрат – чи то зменшення очікуваного доходу, чи то понесення додаткових витрат, – що можуть виникнути внаслідок страхової та іншої діяльності. Таким чином, поліпшення ефективності системи управління ризиками безпосередньо впливає на зростання прибутковості страховика.

В АТ «СГ «ТАС» (приватне) функція управління поширюється на такі основні види ризиків:

- страховий (андеррайтинговий) ризик;
- ринковий ризик;
- кредитний ризик;
- операційний ризик;
- стратегічний ризик;
- інші ризики, джерелами яких є зовнішнє та внутрішнє середовище.

Згідно з МСФЗ 17, страховий ризик – це будь-який ризик, окрім фінансового, який передається емітенту власником договору [21]. Цей ризик також називають прямим або андеррайтинговим страховим ризиком, і він безпосередньо пов'язаний зі станом та обставинами, в яких перебувають предмети страхування.

Основні елементи прямого страхового ризику включають:

- ризик недостатності премій та резервів: виникає через непередбачувані коливання частоти, середніх розмірів та розподілу збитків, спричинених страховими випадками;

- катастрофічний ризик: пов'язаний з неточністю прогнозування надзвичайних подій катастрофічного характеру та оцінки їхніх фінансових

наслідків;

- інфляційний ризик: означає неточність у прогнозах інфляції, яка впливає на вартість товарів, робіт та послуг, що використовуються для відшкодування.

Загальна вартість страхового ризику визначається як сума впливу всіх окремих ризиків на предмет страхування. З позиції окремого договору страхування, страховий ризик – це ймовірність настання страхової події та невизначеність щодо кінцевої суми страхового відшкодування. За своєю суттю, цей ризик є випадковим і, як наслідок, непередбачуваним.

При розгляді портфеля договорів, головний ризик, якому піддається страхова компанія, полягає в тому, що фактичні виплати можуть перевищити балансову вартість страхових зобов'язань. Це відбувається, якщо регулярність або розмір виплат виявляються більшими, ніж передбачалося в оцінках. Оскільки страхові випадки за своєю природою випадкові, фактична кількість і суми виплат щороку відрізнятимуться від тих, що прогнозуються страховими моделями.

Досвід АТ «СГ «ТАС» (приватне) свідчить: чим вища диверсифікація страхового портфеля, тим меншим буде вплив змін в окремих його підгрупах на портфель загалом. Компанія здійснює контроль страхового ризику за допомогою двох основних механізмів:

а) андеррайтинг та проактивний моніторинг:

- встановлюються ліміти максимально допустимого прийнятого ризику;
- контрольні повноваження делегуються співробітникам з урахуванням їхньої професійної компетентності;
- перед впровадженням нових страхових продуктів проводиться всебічна оцінка пов'язаних з ними ризиків та їхньої виправданості з точки зору очікуваних доходів;

б) перестраховування:

- компанія прагне диверсифікувати свою перестраховальну діяльність, використовуючи, зокрема, договори облігаторного перестраховування;

- політика товариства передбачає максимальне утримання ризику відповідальності за окремими страховими продуктами.

Ринковий ризик визначається як ризик фінансових втрат, що виникають головним чином унаслідок несприятливих змін ринкових показників, таких як валютний ризик та ризик процентної ставки. Ці ризики чутливі до загальних та специфічних ринкових коливань.

Валютний ризик являє собою ризик зміни вартості фінансового інструменту через коливання валютних курсів. Оскільки АТ «СГ «ТАС» (приватне) здійснює операції переважно в гривні (національній валюті України), компанія не зазнає впливу суттєвого валютного ризику. Наприклад, станом на 31 грудня 2024 р. чиста балансова позиція (монетарні фінансові та страхові активи і зобов'язання) майже повністю (на 99,9 %) складалася з активів у гривні.

Страхова компанія потенційно піддається ринковому ризику, пов'язаному з впливом коливань процентних ставок на фінансовий стан та грошові потоки. Однак, станом на 31 грудня 2024 р. АТ «СГ «ТАС» (приватне) не мало фінансових активів чи зобов'язань зі змінною процентною ставкою. Це означає, що зміни ринкових процентних ставок не впливають на прибуток, збиток чи капітал компанії.

В АТ «СГ «ТАС» (приватне) до ринкового ризику також відносять ризик ліквідності. Це ризик того, що компанія може мати труднощі з виконанням своїх фінансових зобов'язань. Товариство щодня стикається з потребою оплачувати рахунки постачальників, а також врегульовувати заяви страхувальників щодо страхових випадків. Компанія має достатній обсяг коштів для покриття більшості цих вимог. Додатковим джерелом грошових ресурсів для виконання поточних зобов'язань є надходження від страхових премій. Важливо, що станом на 31 грудня 2024 р. всі фінансові зобов'язання компанії мають бути погашені або за вимогою, або протягом одного місяця після дати звітності [34].

АТ «СГ «ТАС» (приватне) керує своєю ліквідністю, здійснюючи ретельний моніторинг як запланованих страхових виплат, так і інших щоденних витрат. Керівництво щомісяця аналізує прогнози грошових потоків. На основі цього аналізу вважається, що очікуваних операційних грошових надходжень достатньо для фінансування поточної діяльності.

Кредитний ризик визначається як імовірність фінансових втрат, спричинених зниженням платоспроможності будь-якого контрагента (боржника, перестраховика чи дебітора). Така неплатоспроможність може унеможливити виконання контрагентом своїх договірних зобов'язань перед страховиком. За своєю природою кредитні ризики поділяються на пов'язані із зобов'язаннями та пов'язані з активами.

У АТ «СГ «ТАС» (приватне) кредитні ризики, що стосуються зобов'язань, включають:

1. Ризик неплатоспроможності перестраховика – загроза невиконання перестраховиком своїх зобов'язань за чинними договорами перестрахування. Компанія мінімізує цей ризик, ретельно відбираючи потенційних перестраховиків відповідно до вимог державного регулятора, оцінки їхньої платоспроможності та внутрішніх корпоративних стандартів.

2. Ризик неплатоспроможності агента – можливість втрати коштів через агента, що проявляється у:

- неотриманні страховиком премій від страхувальників, які вже надійшли на рахунки агента, але не були перераховані компанії;

- неможливості отримати назад частину агентської винагороди у разі дострокового припинення договору страхування (якщо таке відшкодування передбачене угодою з агентом).

Управління цим ризиком здійснюється через регулярний моніторинг фінансового стану агентів та розміру потенційних втрат. На підставі цих даних уповноважені особи приймають рішення згідно з корпоративною політикою акціонерів.

Кредитний ризик в АТ «СГ «ТАС» (приватне) переважно пов'язаний із грошовими коштами, їхніми еквівалентами та депозитами в банках. Компанія розміщує ці кошти лише в установах, погоджених із акціонерами.

Найбільша концентрація ризику виникає через розміщення короткострокових депозитів і поточних рахунків у банку, що є пов'язаною стороною під спільним контролем. Проте, зважаючи на природу цього контрагента, товариство вважає, що це не підвищує загального рівня кредитного ризику.

Вплив кредитного ризику – тобто ризику, що контрагенти не виконують своїх зобов'язань, – обмежується фінансовою дебіторською заборгованістю, фінансовими інвестиціями (як довгостроковими, так і поточними), а також залишками грошових коштів.

Для контролю ризику несплати за страховими полісами компанія веде моніторинг за окремими страхувальниками та включила до всіх договорів положення про скасування полісу в разі несвоєчасної сплати внеску.

АТ «СГ «ТАС» (приватне) постійно відстежує невиконання зобов'язань клієнтами та іншими контрагентами на індивідуальній основі, інтегруючи цю інформацію у свої процедури контролю. Ризик, пов'язаний із грошовими коштами та депозитами в банках, вважається незначним, оскільки компанія співпрацює лише з банками, які мають високу репутацію та надійні кредитні рейтинги.

Операційний ризик являє собою ймовірність фінансових втрат, спричинених недоліками внутрішніх процесів або впливом зовнішнього середовища (як випадкового, так і навмисного характеру). Зовнішні чинники включають, зокрема, політичну нестабільність, воєнні конфлікти, макроекономічний спад та зміни суспільних настроїв. До внутрішніх операційних ризиків відносять ті, що виникають у процесі поточної діяльності компанії, зокрема, пов'язані з якістю управління, збоями в обробці інформації, ненадійністю технологій, а також помилками чи недбалістю персоналу.

Контроль операційного ризику вимагає постійної (систематичної) оцінки внутрішніх процесів на предмет їхньої ефективності та відповідності встановленим корпоративним стандартам і регламентам. З метою своєчасного виявлення слабких місць, здатних призвести до фінансових втрат, компанії запроваджують системи моніторингу та реєстрації інцидентів операційного ризику. У разі настання такого інциденту, необхідно невідкладно задокументувати його, оцінити фінансові наслідки, точно встановити процес-першопричину та розробити комплексний план коригувальних та превентивних заходів.

Стратегічний ризик – це ризик, що має зовнішню природу та пов'язаний із бізнес-середовищем. Він може проявитися у фінансових збитках внаслідок коливань прибутковості та витрат, а також через неефективне впровадження загальної стратегії управління ризиками.

Ефективне управління ризиками – це критично важливий елемент для зростання прибутковості страхової компанії. Воно дає змогу мінімізувати ймовірні збитки, оптимізувати формування цін на страхові послуги, зміцнити фінансову стійкість та гарантувати сталий розвиток.

Підвищення прибутковості діяльності страхової компанії передбачає комплексну реалізацію взаємопов'язаних напрямів, пов'язаних з управлінням ризиками (рис. 3.3):

- точні андеррайтинг та ціноутворення;
- зниження збитковості;
- перестраховання та диверсифікація;
- інвестиційна діяльність;
- запровадження сучасних технологій;
- розвиток корпоративної культури управління ризиками.

Зазначені напрями передбачають практичну реалізацію заходів, спрямованих на вдосконалення управління ризиками в діяльності компанії (додаток Ж).

Рис. 3.3. Напрями підвищення прибутковості діяльності страхової компанії, пов'язані з управлінням ризиками

Отже, ефективне управління ризиками є не просто інструментом мінімізації потенційних збитків для страхової компанії, а стратегічним каталізатором зростання прибутковості. Це забезпечується шляхом впровадження точного ціноутворення, зменшення рівня збитків, оптимізації програм перестраховання, виваженої інвестиційної діяльності та активного використання сучасних технологічних рішень. Системний підхід до ризик-менеджменту слугує основою для забезпечення фінансової стійкості та посилення конкурентних позицій на страховому ринку.

ВИСНОВКИ

Проведені у кваліфікаційній роботі дослідження з питань формування фінансових результатів діяльності страховика та управління ними дають змогу зробити ряд висновків та пропозицій:

1. Фінансові результати страхових компаній є ключовим індикатором, що відображає їхню успішність, здатність до фінансової стійкості, потенціал для інвестування та виконання соціальної ролі. Прибутковість страхової діяльності залежить від того, як співвідносяться та змінюються доходи та витрати від основної (операційної), інвестиційної та фінансової діяльності компанії.

Порядок розрахунку та представлення показників фінансових результатів страховиків залежить від застосованих стандартів фінансової звітності – Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) чи Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО 1). Зокрема, страхові компанії, які звітують за МСФЗ у Звіті про прибутки та збитки, використовують такі основні показники: прибуток (збиток) від страхової діяльності, чистий інвестиційний дохід (витрати), прибуток (збиток) від страхування та інвестицій, прибуток (збиток) до податку на прибуток, чистий прибуток (збиток) за рік.

2. У системі показників оцінювання рентабельності діяльності страхових компаній запропоновано виокремити дві групи:

- витратні показники рентабельності – визначаються відношенням прибутку до витрат: рентабельність страхової діяльності, рентабельність страхування та інвестицій, загальна та чиста рентабельність діяльності;

- ресурсні показники рентабельності – визначаються відношенням прибутку до середньорічної вартості активів (власного капіталу): загальна та чиста рентабельність активів і власного капіталу.

3. Акціонерне товариство «Страхова група «ТАС» (приватне) здійснює діяльність згідно з вимогами законодавства, головною метою якої є отримання прибутку. Компанія надає широкий спектр послуг із усіх видів обов'язкового та

добровільного страхування (за винятком страхування життя), а також послуги перестраховування. Серед ключових для АТ «СГ «ТАС» видів страхування виділяються: обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВВНТЗ); міжнародне страхування «Зелена картка»; автострахування КАСКО; страхування здоров'я (медичне страхування).

Завдяки своїм показникам (розміри страхових премій, виплат і резервів), АТ «СГ «ТАС» (приватне) входить до трійки лідерів серед страхових компаній України. У період з 2020 по 2024 рр. компанія продемонструвала значне зростання фінансових показників. Так, страхові премії збільшилися у 2,4 раза, Найвищий річний темп їхнього приросту зафіксовано у 2023 р. – 45,5 %. Страхові виплати загалом зросли у 2,2 раза. Хоча у 2022 р. спостерігалось зменшення виплат на 20,9 % через вплив воєнних дій, у 2023 р. приріст склав 45,3 % (порівняно з 2022 р.), а у 2024 р. – 50,3% (порівняно з 2023 р.). Страхові резерви компанії за цей же період зросли на 66,1 %.

4. За період з 2022 по 2024 рр. зафіксовано суттєве збільшення загальної величини доходів – на 81,7 %. Основним джерелом є дохід від страхування, приріст якого склав 80,1 %, при цьому його частка в структурі доходів зберегла стабільність на рівні близько 90 %. Друге місце за важливістю посідає відсотковий дохід від фінансових активів, який зріс у 2,1 раза, підвищивши свою частку до 9,9 % у 2024 р.

Водночас, загальна величина витрат компанії зросла у 2 рази за аналогічний період. Домінуючим видом витрат є витрати на страхові послуги, які збільшилися у 2,2 раза, що спричинило зростання їхньої частки в структурі витрат із 87,8 до 94,7 %. Ця динаміка, а саме випереджальне зростання витрат порівняно зі зростанням доходів, негативно впливає на показники прибутковості основної страхової та загальної господарської діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне).

5. У 2022 р. страхова діяльність була прибутковою, з результатом у

285644 тис. грн. Однак, у наступні роки (2023-2024 рр.) вона стала збитковою, принісши збитки у 144019 і 242734 тис. грн відповідно. Цей негативний тренд контрастує з позитивною динамікою чистого інвестиційного доходу, який за період дослідження майже подвоївся.

Чистий результат від страхування та інвестицій в АТ «СГ «ТАС» (приватне) залишився прибутком, проте його величина суттєво зменшилася: у 2024 р. порівняно з 2022 р. цей показник скоротився на 63,3 %. Аналогічно, протягом періоду дослідження прибуток до податку на прибуток зменшився на 50,7 %, а чистий річний прибуток — на 53,1 %.

Нами було розроблено та застосовано методику детермінованого факторного аналізу для показників результату (прибутку/збитку) як від страхової діяльності, так і від сукупної діяльності (страхування та інвестиції). Проведені розрахунки виявили, що головною причиною погіршення результату від страхової діяльності протягом 2022-2024 рр. стало зростання витрат на страхові послуги. Водночас, зниження загальної прибутковості від страхування та інвестицій переважно пояснюється зростанням збитковості саме страхової діяльності.

6. Аналіз рентабельності страхової діяльності компанії за період 2022-2024 рр. виявив значне погіршення показників. Так, рентабельність страхової діяльності знизилася з прибуткових 13,6 % у 2022 р. до збиткових 4,6 % (2023 р.) і 5,4 % (2024 р.). Основною причиною цього стало випереджальне зростання витрат у порівнянні з доходами: у 2024 р. витрати зросли у 2,2 раза, тоді як дохід від страхування — лише на 80,1 % (порівняно з 2022 р.). Схожа динаміка простежується і для рентабельності страхування та інвестицій, яка знизилася з 24,9 до 4,2 % за аналогічний період.

Інші показники рентабельності були волатильними. Різке зниження чистої рентабельності активів (з 13,9 до 1,0 %) та власного капіталу (з 41,3 до 3,8 %) у 2023 р. було прямим наслідком зменшення чистого прибутку в 11

разів. Проте у 2024 р. ці показники відновилися до 4,3 і 17,5 % відповідно, завдяки значному зростанню чистого прибутку (в 5,2 раза).

Підвищення загальної рентабельності активів із 1,7 % у 2023 р. до 5,5 % у 2024 р. було зумовлено двома факторами: зростанням рентабельності реалізації (+2,7 в. п., що забезпечило 3,4 в. п. приросту результативного показника) та збільшенням коефіцієнта обертання активів (+7,9 %, що додало +0,4 в. п. до значення результативного показника). Це підтверджує, що підвищення прибутковості надання страхових послуг було вирішальним чинником позитивної динаміки ефективності використання активів компанії.

7. Управління фінансовими результатами страхової компанії охоплює низку ключових напрямів: формування доходів, контроль витрат, бюджетування фінансових потоків, управління ризиками та капіталом.

Для оцінки поточної фінансової ситуації та визначення шляхів підвищення прибутковості діяльності страховика використовується SWOT-аналіз фінансових результатів. Зокрема, для АТ «СГ «ТАС» (приватне) було ідентифіковано внутрішні (сильні та слабкі сторони) та зовнішні (можливості та загрози) чинники, врахування яких має вдосконалити стратегію управління фінансовими результатами.

Заходи з підвищення прибутковості та рентабельності компанії зосереджені на оптимізації страхового портфеля, зменшенні операційних витрат, зростанні ефективності інвестицій, покращенні клієнтського сервісу та лояльності, а також посиленні маркетингової та збутової активності.

Ключовим важелем збільшення прибутковості в АТ «СГ «ТАС» (приватне) визнано ефективніше управління ризиками (андеррайтинговим, ринковим, кредитним, операційним, стратегічним тощо). Це досягається за допомогою точного андеррайтингу і ціноутворення, зниження збитковості, перестраховування та диверсифікації, інвестиційної діяльності, впровадження новітніх технологій та розвитку корпоративної культури ризик-менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллаєва А., Поплавська С. Шляхи підвищення ефективності діяльності страхових компаній на ринку страхових послуг України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1343/1297> (дата звернення: 15.04.2025).
2. Базилевич В. Д., Приказюк Н. В., Лобова О. М. Цифровізація у забезпеченні конкурентних переваг страхових компаній. *Економіка та держава*. 2020. № 2. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2020/5.pdf (дата звернення: 17.04.2025).
3. Бакалова Н. М. Модель фінансового аналізу страхової компанії. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 5. С. 243-252.
4. Вдовенко Л. О. Фінансова безпека страхових компаній в умовах нестабільного ринкового середовища функціонування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 4 (37). С. 73-79.
5. Віленчук О. М. Інноваційні стратегії управління діяльністю страхових компаній: міжнародний та національний контексти. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. Випуск 41. С. 65-70.
6. Гузела І. А. Теоретико-методичні підходи до аналізу фінансових результатів страховиків України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2018. № 11(39). С. 115-121.
7. Дем'янчук М. А., Дроздина А. А. Інформаційні технології як фактор підвищення конкурентоспроможності страхових компаній. *Модернізація економіки: теоретичні засади та практика реалізації* : матеріали міжнар. наук.-практич. конф., Запоріжжя, 2021. С. 145-149.
8. Длугопольський О. В., Хропонюк Д. О. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 118-126.

9. Доманчук А. І. Страховий інтерес як детермінанта управління фінансами страхових компаній. *Підприємництво та інновації. Науковий журнал з питань економіки та бізнесу*. 2020. № 11. Ч. 2. С. 83-90. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/issue/view/29/64> (дата звернення: 30.05.2025).

10. Журавка О. С., Бахтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : нав. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

11. Завора Т. М., Перетята М. Л. Аналіз діяльності страхових компаній. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечнікова*. 2018. Т. 23. Вип. 4 (69). С. 118-122. URL: <https://reposit.nupr.edu.ua/bitstream/PolNTU/4723/1.pdf> (дата звернення: 12.06.2025).

12. Качула С. В., Лисяк Л. В., Ляшевський Я. О. Аналіз формування доходу і розподілу прибутку страхових компаній (на прикладі Акціонерної компанії «Страхова група «ТАС»). *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С. 12-19. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/1-2_2021/3.pdf (дата звернення: 17.05.2025).

13. Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління : монографія. Івано-Франківськ, 2020. 171 с.

14. Копил Д. Напрями управління фінансовими результатами страхової компанії. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів* : Збірник доповідей науково-практичних конференцій здобувачів вищої освіти за результатами проходження виробничих та технологічних практик. 2025. Випуск 18. Полтава : ПДАУ, 2025. С. 94-96.

15. Корват О. В., Мамедов Н. К. Аналіз доходів страхових компаній України. *Інноваційне підприємництво, менеджмент, фінанси: стан, аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 23 листопада 2019 року) / ГО «Львівська економічна фундація». У 2 ч. Львів : ЛЕФ, 2019. Ч. 2. С. 59-63.

16. Корват О. В., Мамедов Н. К. Управління доходами страхової компанії.

Ефективна економіка. 2019. № 11. С. 1-8.

17. Король С. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 204-210. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.204> (дата звернення: 24.07.2025).

18. Лаврук Н. А., Русул Л. В. Дослідження фінансових результатів діяльності страхових організацій. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 15. С. 679-687. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/103.pdf (дата звернення: 11.05.2025).

19. Марина А., Пеценко М. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5 (05). С. 44-51.

20. Маршук Л., Поплавська Є. Виклики страхового ринку в Україні. *Сучасна інженерія та інноваційні технології*. 2022. № 2 (21-02). С. 26-29.

21. Міжнародні стандарти фінансової звітності / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 13.08.2025).

22. НАСУ. Асоціація страховиків. Страхування. Показники діяльності страховиків. URL: <https://www.nasu.com.ua/> (дата звернення: 16.07.2025).

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07 лютого 2013 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 17.03.2025).

24. Нові показники регуляторної звітності страховиків / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/New_indicators_regulatory_reporting_insurers_pr_06_2022.pdf?v=7 (дата звернення: 31.08.2025).

25. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835 / Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 14.04.2025).

26. Петрук О. М., Полчанов А. Ю., Ніколаєнко С. М., Дячек С. М.

Антикризове фінансове управління страховими компаніями. *Ефективна економіка*. 2023. Вип. 4. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1414/1424> (дата звернення: 31.07.2025).

27. Петрук О. М., Полчанов А. Ю., Ніколаєнко С. М., Дячек С. М. Планування в системі фінансового менеджменту страхових компаній в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. Вип. 11. С. 5-8. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1628/1640> (дата звернення: 25.07.2025).

28. Пікус Р. В., Заколюдажний В. О. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Економіка*. 2023. № 168. С. 72-80.

29. Показники діяльності страховиків / Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 14.04.2025).

30. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження Нацкомфінпослуг України від 07 червня 2018 р. № 850 / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18> (дата звернення: 10.03.2025).

31. Положення про порядок формування страховиком технічних резервів: Постанова Правління Національного банку України від 29 грудня 2023 р. № 203 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0203500-23#Text> (дата звернення: 10.03.2025).

32. Попович Д., Біда М., Закорко К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 115. С. 110-114.

33. Приватне акціонерне товариство «Страхова група «ТАС». Фінансова звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та звіт незалежного аудитора, 31 грудня 2023 року [електронний ресурс]. URL: https://sgtas.ua/storage/public_files/f5iOLRVLuqNzvJQsEybr0dxEERf9hXNwCOD2UK8S.pdf (дата звернення: 31.08.2025).

34. Приватне акціонерне товариство «Страхова група «ТАС». Фінансова звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та звіт незалежного аудитора, 31 грудня 2024 року [електронний ресурс]. URL: https://sgtas.ua/zvitnist_ta_audyt_2024/ (дата звернення: 10.05.2025).

35. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 р. № 1909-IX, ред. від 01 січня 2024 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2320> (дата звернення: 04.05.2025).

36. Рейтинги Приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС». URL: <https://sgtas.ua/finance-of-company/rejting/> (дата звернення: 10.05.2025).

37. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 березня 2005 р. № 3755 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05/ed20050317/find?text> (дата звернення: 28.04.2025).

38. Рєєва О. С. Аналіз обліково-аналітичного забезпечення діяльності страхових установ. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Випуск 6 (11). С. 534-540. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/96.pdf (дата звернення: 22.08.2025).

39. Рудь І., Григоренко Т. Використання та формування фінансових результатів у страхових компаніях України. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023. № 2 (4). С. 38-45.

40. Рябчук О., Німчук А. Аудит та аналіз доходів і витрат підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 7. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/175> (дата звернення: 23.08.2025).

41. Савченко О., Пустовіт О. Матриця фінансового розвитку та оптимізація фінансової стратегії страхової компанії (на прикладі ПрАТ «СК «ЄВРОІНС Україна»). *Development Service Industry Management*. 2023. № 4. С. 81-85. URL: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/33> (дата звернення:

21.08.2025).

42. Селіверстова Л. С. Тенденції розвитку страхового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 10-14.

43. Семенча І. Є., Уаба А. Е. Аналіз сучасного стану трансформаційних змін на страховому ринку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 39. С. 141-146.

44. Семенча І. Методика оцінки стану управління фінансово-економічними результатами діяльності страхової компанії. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 35. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1116> (дата звернення: 21.08.2025).

45. Сосновська О. О. Страхування: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.

46. Статистика страхового ринку. Форіншурер: веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 20.05.2025).

47. Татарин Н. Б., Підручняк К. П. Особливості фінансової діяльності страхових компаній в Україні. *Молодий вчений*. 2022. № 5 (105). С. 30-35.

48. Трусова Н. В. Консолідована модель управління фінансами страхових компаній. *Ефективна економіка*. 2023. № 3. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1262/1271> (дата звернення: 08.08.2025).

49. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз підприємств : навч. посіб. [Електронне видання]. Полтава : ПДАУ, 2024. 350 с.

50. Тютюнник Ю. М., Копил Д. С. Аналіз доходів і витрат страхової компанії. *Управління розвитком соціально-економічних систем* : Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (присвячена пам'яті професора Григорія Євтіювича Мазнева). (м. Харків, 06-07 березня 2025 року). Харків : ДБТУ. Ч. 3. 2025. С. 294-296.

51. Тютюнник Ю. М., Томілін О. О., Тютюнник С. В., Копил Д. С., Момоход О. Ю. Моделювання факторів формування показників результатів діяльності страхової компанії. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Том 2, № 4. С. 7-16. URL: <https://journals.csr.com.ua/index.php/sustainability/article/view/109/121>.

52. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В. Аналіз результату страхових послуг страхової компанії за видами страхування. *Актуальні проблеми фінансової системи України* [Електронний ресурс] : матеріали XXI міжнародної науково-практичної конференції : Черкаський державний технологічний університет, 21 листопада 2024 р. Черкаси, 2024. С. 299-302.

53. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В., Зоря С. П. Напрями аналізу прибутковості діяльності страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 76. С.81-85. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/76-202> (дата звернення: 06.06.2025).

54. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В., Черненко К. В., Салига О. С. Показники оцінювання рентабельності діяльності страхових компаній. *Scientific achievements of contemporary society*. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2025. Pp. 793-798. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-achievements-of-contemporary-society-10-12-01-2025-london-velikobritaniya-arhiv/> (дата звернення: 10.06.2025).

55. Федішин М. П., Попова Л. В., Верещагіна О. Ю. Сучасні реалії ризикменеджменту в страхових компаніях. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 61. С. 227-233. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2021/61_2021/43.pdf (дата звернення: 14.07.2025).

56. Філюта Д., Білера А., Пахненко О. Фінансовий менеджмент страхових компаній. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. Полтава : ПНТУ, 2022. Т. 3 (86). С. 86-92. URL: <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2853/2262> (дата звернення: 30.06.2025).

57. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях : навч. посіб. / укл.: М. П. Федішин, Л. В. Попова, С. С. Кучерівська. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 228 с.

58. Фінансові показники Приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС». URL: <https://sgtas.ua/finance-of-company/finansovi-pokazniki/> (дата звернення: 12.05.2025).

59. Фінансові результати страховика. URL: <http://moodle.nati.org.ua/mod/book/view.php?id=10068&chapterid=3444> (дата звернення: 19.04.2025).

60. Хрущ Н. А., Ларіонова К. Л., Матвійчук Л. О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2020. 274 с.

61. Шаповал Л. П., Кудлай К. Д. Оцінка рентабельності діяльності страхових компаній. *Вісник Херсонського державного університету. Серія економіка*. 2020. Вип. 38. С. 81-86.

62. Шубенко І. А., Шокал Я. О. Теоретичні засади управління доходами страхових компаній. *Економіка, фінанси, облік та право: тенденції, виклики, перспективи*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 6 вересня 2022 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2022. С. 52-55. URL: http://www.economics.in.ua/2022/09/blog-post_14.html (дата звернення: 05.08.2025).

63. Nikolaieva A. The insurance services market in Ukraine: problems and determinants of development in the conditions of digitization of the economy. *Економічний форум*. 2023. № 2. URL: http://eforum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyu_forum/article/view/406/395 (дата звернення: 07.08.2025).

Додатки

АТ «СГ «ТАС» (приватне)
Звіт про фінансовий стан

станом на 31 грудня

	Примітка	2023	2022
АКТИВИ			
Гроші та їх еквіваленти	5	107 045	122 529
Інвестиційні активи	6	1 706 793	1 468 029
Активи за контрактами з перестраховування	16(1.3)	91 602	93 225
Активи за контрактами страхування	7	4 719	12 670
Інші активи	8	29 100	19 059
Кошти, що розміщені в централізованих резервах	9	1 010 777	563 387
Нематеріальні активи	10	3 158	3 845
Активи з права використання	11	23 809	24 991
Власна нерухомість та обладнання	11	157 513	101 735
Активи, всього		3 134 517	2 409 470
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	13	20 017	47 604
Інші поточні зобов'язання	13	250 590	92 758
Зобов'язання за страховими контрактами	16(1.3)	2 017 085	1 412 959
Зобов'язання з оренди	11	26 762	29 113
Зобов'язання за виплатами працівникам	14	19 938	16 304
Зобов'язання за відстроченим податком на прибуток			
Зобов'язання, всього		2 334 392	1 598 738
Капітал			
Акціонерний капітал		102 000	102 000
Капітал у дооцінках	11	140 605	81 103
Нерозподілений прибуток		541 123	611 232
Інші резерви		16 397	16 397
Капітал, всього	12	800 125	810 732
Капітал та зобов'язання, всього		3 134 517	2 409 470

АТ «СГ «ТАС» (приватне)
Звіт про прибутки та збитки

рік, що закінчився 31 грудня

у тисячах гривень	Примітка	2023	2022
Дохід від страхування	16(1.4.1.)	3 021 124	2 379 921
Витрати на страхові послуги	16(1.4.1.)	(3 043 657)	(2 012 102)
Чисті витрати за контрактами з перестраховання	16(1.4.1.)	(121 486)	(82 175)
Результат страхових послуг	16(1.4.1.)	(144 019)	285 644
Відсотковий дохід від фінансових активів, що не вимірюються за справедливою вартістю через прибуток/збиток	17	364 736	228 760
Чисті збитки від знецінення фінансових активів	6	(15 644)	(7 518)
Чистий інвестиційний дохід		349 092	221 242
Фінансові доходи за наданими страховими контрактами		7 862	17 755
Фінансові витрати від наявних контрактів на перестраховання		(301)	(1 486)
Чисті фінансові витрати на страхуванні		7 561	16 269
Чистий результат від страхування та інвестицій		212 635	523 154
Інші фінансові витрати	18	(7 175)	(6 653)
Інші операційні витрати	19	(153 633)	(110 948)
Частина прибутку в асоційованих та спільних компаніях, що обліковується за методом участі в капіталі			
Прибуток до податку на прибуток		51 826	405 553
Витрати з податку на прибуток	15	(21 441)	(70 974)
Прибуток за рік		30 385	334 579
Інший сукупний дохід за рік, без податків			
Всього сукупний дохід за рік		30 385	334 579

1.4. Дохід та витрати при страхуванні

1.4.1. Страховий дохід та результат страхових послуг

Аналіз страхового доходу, витрат за страховими послугами та чистих витрат за утримуваними контрактами з перестраховання за лініями продуктів в 2023 та 2022 роках. Додаткову інформацію щодо сум, визнаних в прибутку чи збитку, включено в звірку залишків за страховими контрактами в Примітках 1.5 – 1.10 нижче.

2023	Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	Зелена картка	Каско	Здоров'я (медичне страхування)	Інша моторна відповідальність	Інші види страхування	Всього
Примітка	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	
Страховий дохід від контрактів за РАА	992 826	706 644	634 920	302 890	84 983	298 861	3 021 124
Всього, страховий дохід	992 826	706 644	634 920	302 890	84 983	298 861	3 021 124
Витрати на страхові послуги							
Отримані вимоги	(543 153)	(372 001)	(441 996)	(192 054)	(11 157)	(45 401)	(1 605 763)
Витрати на врегулювання вимог	(34 607)	(811)	(22 755)	(43 914)	(873)	(5 577)	(108 537)
Регреси та суброгації отримані	27 591	50	59 334	-	-	954	87 929
	-	-	-	-	-	-	-
Інші активи за іншими грошовими потоками до визнання, визнання яких припинено на дату початкового визнання							
Зміни, пов'язані з минулими послугами – зміни FCF пов'язані з LIC	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
Збитки за обтяжливими контрактами та компенсація цих збитків							
Списання безнадійної дебіторської заборгованості та результат зміни резерву знецінення	(26 456)	(115 344)	(1 384)	(56)	(18)	(207)	(143 466)
Амортизація аквізиційних грошових потоків	(163 005)	(71 167)	(148 368)	(34 852)	(18 577)	(94 114)	(530 084)
Інші аквізиційні витрати	(159 036)	(170 781)	(44 784)	(13 001)	(39 699)	(94 650)	(521 951)
							-
Знецінення активів за аквізиційними грошовими потоками							
Інші страхові та накладні витрати	(114 846)	(40 735)	(31 579)	(15 962)	(4 190)	(14 474)	(221 786)
Всього, витрати за страховими послугами	(1 013 512)	(770 791)	(631 531)	(299 840)	(74 515)	(253 468)	(3 043 657)

Чистий дохід (витрати) за утримуваними контрактами з перестраховання							
Витрати на перестраховання – контракти за РАА	-	(88 928)	(2 952)	-	(935)	(39 534)	(132 349)
Інші понесені прямі витрати						(475)	(475)
Компенсація отриманих вимог	-	(5 917)	14 380	(152)	-	3 028	11 339
Всього, чисті витрати за утримуваними контрактами з перестраховання		(94 846)	11 428	(152)	(935)	(36 980)	(121 486)
Всього, результат страхових послуг	(20 686)	(158 992)	14 817	2 898	9 533	8 413	(144 019)

2022	Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	Зелена картка	Каско	Здоров'я (медичне страхування)	Інша моторна відповідальність	Інші види страхування	Всього
Примітка	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9.	1.10	
Страховий дохід від контрактів за РАА	837 256	409 532	514 344	272 627	71 230	274 933	2 379 921
Всього, страховий дохід	837 256	409 532	514 344	272 627	71 230	274 933	2 379 921
Витрати на страхові послуги							-
Отримані вимоги	(351 547)	(176 569)	(263 110)	(104 535)	(11 616)	(28 267)	(935 644)
Витрати на врегулювання вимог	(25 976)	(609)	(17 081)	(32 963)	(655)	(4 186)	(81 470)
Регреси та суброгації отримані	15 297	67	40 424	0	-	242	56 030
Інші активи за іншими грошовими потоками до визнання, визнання яких припинено на дату початкового визнання	-	-	-	-	-	-	-
Зміни, пов'язані з минулими послугами – зміни FCF пов'язані з LIC	-	-	-	-	-	-	-
Збитки за обтяжливими контрактами та компенсація цих збитків	-	-	-	-	-	-	-
Списання безнадійної дебіторської заборгованості та результат зміни резерву знецінення	(18 343)	(86 155)	(1 812)	(60)	(21)	(156)	(106 548)
Амортизація аквізиційних грошових потоків	(137 624)	(33 531)	(130 118)	(39 390)	(15 682)	(93 840)	(450 185)
Інші аквізиційні витрати	(110 628)	(118 798)	(31 152)	(9 044)	(27 616)	(65 840)	(363 078)

Знецінення активів за аквізиційними грошовими потоками	-	-	-	-	-	-	-
Інші страхові та накладні витрати	(67 941)	(24 098)	(18 682)	(9 443)	(2 479)	(8 562)	(131 206)
Всього, витрати за страховими послугами	(696 764)	(439 694)	(421 530)	(195 434)	(58 068)	(200 610)	(2 012 102)
Чистий дохід (витрати) за утримуваними контрактами з перестраховування							-
Витрати на перестраховування – контракти за РАА	-	(42 276)	(11 780)	(349)	(1 819)	(35 155)	(91 379)
Інші понесені прямі витрати	-	-	-	-	-	(368)	(368)
Компенсація отриманих вимог	-	9 100	-	472	-	0	9 572
Всього, чисті витрати за утримуваними контрактами з перестраховування	-	(33 176)	(11 780)	124	(1 819)	(35 523)	(82 175)
Всього, результат страхових послуг	140 492	(63 339)	81 033	77 317	11 342	38 800	285 644

1.5. Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів

Узгодження зобов'язання за покриттям, що лишається, та зобов'язання за отриманими вимогами

1.5. – надані прямі страхові контракти	2023					2022				
	LRC	LIC для контрактів за РАА	Теперішня вартість майбутніх грошових потоків	Коригування ризику для нефін. ризику	Всього	LRC	LIC для контрактів за РАА	Теперішня вартість майбутніх грошових потоків	Коригування ризику для нефін. ризику	Всього
Страхові зобов'язання на 1 січня ⁽²⁾	377 618	210 569	187 535	23 034	588 187	348 760	221 370	198 169	23 202	570 130
Страховий дохід	(992 826)	-	-	-	(992 826)	(837 256)	-	-	-	(837 256)
Витрати на страхові послуги					-					-
Отримані вимоги та інші прямі витрати		554 417	549 404	5 012	554 417		357 914	358 082	(168)	357 914
Інші активи за грошовими потоками до визнання, визнання яких припинено на дату першого визнання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зміни, що стосуються минулих послуг – зміни FCF, що стосуються LIC		-	-	-	-		-	-	-	-
Збитки за обтяжливими контрактами та їх компенсація	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

АТ «СГ «ТАС» (приватне)

Звіт про фінансовий стан

станом на 31 грудня

У тисячах гривень	Примітка	2024	2023
АКТИВИ			
Гроші та їх еквіваленти	5	109 817	107 045
Інвестиційні активи	6	2 052 624	1 706 793
Активи за контрактами перестраховання	16(1.3)	126 518	91 602
Активи за контрактами страхування	7	15 044	4 719
Інші активи	8	35 939	29 100
Кошти в централізованих резервах	9	1 534 224	1 010 777
Нематеріальні активи	10	2 212	3 158
Активи з права використання	11	26 417	23 809
Власні основні засоби	10,11	190 659	157 513
Активи, всього		4 093 454	3 134 517
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	13	44 682	20 017
Інші поточні зобов'язання	13	314 309	250 590
Зобов'язання за страховими контрактами	16(1.3)	2 680 505	2 017 085
Зобов'язання з оренди	11	27 782	26 762
Зобов'язання за виплатами працівникам	14	27 546	19 938
Зобов'язання за відстроченим податком на прибуток			
Зобов'язання, всього		3 094 824	2 334 392
Капітал			
Акціонерний капітал		102 000	102 000
Капітал у дооцінках	11	182 026	140 605
Резервний капітал		16 397	16 397
Нерозподілений прибуток		698 206	541 123
Капітал, разом	12	998 629	800 125
Капітал та зобов'язання, всього		4 093 454	3 134 517

АТ «СГ «ТАС» (приватне)

Звіт про прибутки та збитки

рік, що закінчився 31 грудня

<i>У тисячах гривень</i>	Примітка	2024	2023
Дохід від страхування	16(1.4.1.1)	4 286 288	3 021 124
Витрати на страхові послуги	16(1.4.1.2)	-4 371 399	-3 043 657
Чисті витрати за контрактами з перестраховання	16(1.4.1.3)	-157 623	-121 486
Результат від страхової діяльності		-242 734	-144 019
Відсотковий дохід від фінансових активів, що не вимірюються за справедливою вартістю через прибуток/збиток	17	471 607	364 736
Чисті збитки від знецінення фінансових активів	6	-34 266	-15 644
Чистий інвестиційний дохід		437 341	349 092
Фінансові доходи за наданими страховими контрактами		-2741	7 862
Фінансовий дохід від наявних контрактів на перестраховання		375	-301
Чисті фінансові витрати на страхуванні		-2366	7 561
Чистий результат від страхування та інвестицій		192 241	212 635
Інші фінансові витрати	18	-7 446	-7 175
Інші операційні витрати	19	0	-153 633
Інші операційні доходи	19	15 098	0
Прибуток до податку на прибуток		199 893	51 826
Витрати з податку на прибуток	15	-42 809	-21 441
Прибуток за рік		157 084	30 385

1.4. Дохід та витрати при страхуванні

Аналіз страхового доходу, витрат за страховими послугами та чистих витрат за утримуваними контрактами з перестраховування за лініями продуктів в 2024 та 2023 роках. Додаткову інформацію щодо сум, визнаних в прибутку чи збитку, включено в звітку залишків за страховими контрактами в Примітках 1.5 – 1.10 нижче.

1.4.1.1 Страховий дохід та результат страхових послуг

2024	Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	Зелена картка	Каско	Здоров'я (медичне страхування)	Інша моторна відповідальність	Інші види страхування	Всього
Примітка	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	
Страховий дохід від контрактів за РАА	1305158	1 223 141	806679	443 925	108 532	398 852	4286288
Всього, страховий дохід	1305158	1 223 141	806679	443 925	108 532	398 852	4286288

2023	Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	Зелена картка	Каско	Здоров'я (медичне страхування)	Інша моторна відповідальність	Інші види страхування	Всього
Примітка	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	
Страховий дохід від контрактів за РАА	992 826	706 644	634 920	302 890	84 983	298 861	3 021 124
Всього, страховий дохід	992 826	706 644	634 920	302 890	84 983	298 861	3 021 124

1.4.1.2 Витрати на страхові послуги

2024 рік Витрати на страхові послуги, в т.ч.:	- 4 371 399
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	- 1 178 640
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	- 1 975 269
Зміна інших страхових резервів, валова сума	- 460 172
Адміністративні витрати	- 701 736
Витрати на збут	- 3 699
Зміна резервів	5223
Дохід від надання послуг із врегулювання збитків	135 268
Інші витрати	- 61 250
Податок на прибуток 3 %	- 131 124

2023 рік Витрати на страхові послуги, в т.ч.:	- 3 043 657
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	- 547 548
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	- 1 361 611
Зміна інших страхових резервів, валова сума	- 244 152
Адміністративні витрати	- 664 776
Витрати на збут	- 3 393

Зміна резервів	4 965
Дохід від надання послуг із врегулювання збитків	87 929
Інші витрати	- 221 241
Податок на прибуток 3 %	- 93 830

1.4.1.3 Чисті витрати за утримуваними контрактами з перестрашування

2024	Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	Зелена картка	Каско	Здоров'я (медичне страхування)	Інша моторна відповідальність	Інші види страхування	Всього
Витрати на перестрашування – контракти за РАА	-	(140 957)	(3147)	-	(2 581)	(56 596)	(203281)
Інші понесені прямі витрати							-
Компенсація отриманих вимог	-	40 089	(12044)	-	-	17 612	45657
Всього, чисті витрати за утримуваними контрактами з перестрашування	-	(100 867)	(15191)	-	(2 581)	(38 984)	(157623)

2023	Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	Зелена картка	Каско	Здоров'я (медичне страхування)	Інша моторна відповідальність	Інші види страхування	Всього
Витрати на перестрашування – контракти за РАА	-	-88 928	-2 952	-	-935	-39 534	(132 349)
Інші понесені прямі витрати						-475	(475)
Компенсація отриманих вимог	-	-5 917	14 380	-152	-	3 028	11 339
Всього, чисті витрати за утримуваними контрактами з перестрашування	-	-94 846	11 428	-152	-935	-36 980	(121 486)

1.5. Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів

Узгодження зобов'язання за покриттям, що лишається, та зобов'язання за отриманими вимогами

Додаток В

Склад, структура та динаміка доходів і витрат АТ «СГ «ТАС» (приватне) за 2022-2024 рр.

Вид доходів і витрат	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміна (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Дохід від страхування	2379921	90,6	3021124	89,0	4286288	89,8	+1906367	-0,8	+80,1
Відсотковий дохід від фінансових активів	228760	8,7	364736	10,8	471607	9,9	+242847	+1,2	у 2,1 р. б.
Фінансові доходи за наданими страховими контрактами	17755	0,7	7862	0,2	-	-	-17755	-0,7	-100,0
Фінансовий дохід від наявних контрактів на перестраховування	-	-	-	-	375	0,0	+375	+0,0	×
Інші операційні доходи	-	-	-	-	15098	0,3	+15098	+0,3	×
Усього доходів	2626436	100,0	3393722	100,0	4773368	100,0	+2146932	-	+81,7
Витрати на страхові послуги	2012102	87,8	3043657	90,5	4371399	94,7	+2359297	+6,9	у 2,2 р. б.
Чисті витрати за контрактами з перестраховування	82175	3,6	121486	3,6	157623	3,4	+75448	-0,2	+91,8
Чисті збитки від знецінення фінансових активів	7518	0,3	15644	0,5	34266	0,7	+26748	+0,4	у 4,6 р. б.
Фінансові витрати за наданими страховими контрактами	-	-	-	-	2741	0,1	+2741	+0,1	×
Фінансові витрати від наявних контрактів на перестраховування	1486	0,1	301	0,0	-	-	-1486	-0,1	-100,0
Інші фінансові витрати	6653	0,3	7175	0,2	7446	0,2	+793	-0,1	+11,9
Інші операційні витрати	110948	4,8	153633	4,6	-	-	-110948	-4,8	-100,0
Витрати з податку на прибуток	70974	3,1	21441	0,6	42809	0,9	-28165	-2,2	-39,7
Усього витрат	2291856	100,0	3363337	100,0	4616284	100,0	+2324428	-	у 2,0 р. б.

Додаток Г

Склад, структура та динаміка страхового доходу АТ «СГ «ТАС» (приватне) за видами страхування за 2022-2024 рр.

Вид страхування	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміна (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	837256	35,2	992826	32,9	1305158	30,5	+467902	-4,7	+55,9
Зелена картка	409532	17,2	706644	23,4	1223141	28,5	+813609	+11,3	у 3,0 р. б.
КАСКО	514344	21,6	634920	21,0	806679	18,8	+292335	-2,8	+56,8
Здоров'я (медичне страхування)	272627	11,5	302890	10,0	443925	10,4	+171298	-1,1	+62,8
Інша моторна відповідальність	71230	3,0	84983	2,8	108532	2,5	+37302	-0,5	+52,4
Інші види страхування	274933	11,5	298861	9,9	398852	9,3	+123919	-2,2	+45,1
Усього страхового доходу	2379921	100,0	3021124	100,0	4286288	100,0	+1906367	-	+80,1

Додаток Д

Склад, структура та динаміка витрат на страхові послуги АТ «СГ «ТАС» (приватне) за видами страхування за 2022-2023 рр.

Вид страхування	2022 р.		2023 р.		Зміна (+,-)		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Обов'язкове страхування відповідальності власників транспортних засобів	696764	34,6	1013512	33,3	+316748	-1,3	+45,5
Зелена картка	439694	21,9	770791	25,3	+331097	+3,4	+75,3
КАСКО	421530	20,9	631531	20,8	+210001	-0,1	+49,8
Здоров'я (медичне страхування)	195434	9,7	299840	9,9	+104406	+0,2	+53,4
Інша моторна відповідальність	58068	2,9	74515	2,4	+16447	-0,5	+28,3
Інші види страхування	200610	10,0	253468	8,3	+52858	-1,7	+26,3
Усього витрат на страхові послуги	2012102	100,0	3043657	100,0	+1031555	-	+51,3

Додаток Е

Характеристика напрямів підвищення прибутковості діяльності

АТ «СГ «ТАС» (приватне)

Напрямок	Захід	Характеристика
А	Б	В
Оптимізація страхового портфеля	Перегляд тарифної політики	Аналіз поточних тарифів на відповідність ринковій кон'юктурі та економічній обґрунтованості. Можливе підвищення тарифів на збиткові види страхування та розробка гнучкої системи знижок для привабливих клієнтів.
	Управління ризиками	Посилення андеррайтингової політики для більш точної оцінки ризиків та відсіювання високоризикових клієнтів. Розвиток системи перестраховування для мінімізації власних ризиків та стабілізації фінансових показників.
	Розвиток прибуткових видів страхування	Акцент на тих видах страхування, які демонструють високу рентабельність, наприклад, страхування життя, медичне страхування або певних видів майнового страхування з низькою збитковістю.
	Диверсифікація продуктового портфеля	Запуск нових інноваційних страхових продуктів, що відповідають сучасним потребам клієнтів та ринковим тенденціям. Це може включати страхування кіберризиків, туристичне страхування з розширеним покриттям, страхування відповідальності тощо.
Зниження операційних витрат	Автоматизація бізнес-процесів	Впровадження сучасних ІТ-рішень для автоматизації рутинних операцій, таких як оформлення договорів, врегулювання збитків. Це дозволить зменшити кількість персоналу та підвищити ефективність.
	Оптимізація каналів збуту	Аналіз ефективності різних каналів збуту (агентська мережа, онлайн-продажі, банківські канали) та перерозподіл ресурсів на користь найбільш рентабельних. Розвиток онлайн-продажів та діджитал-каналів, які зазвичай є менш витратними.
	Контроль за адміністративними та загальногосподарськими витратами	Регулярний аналіз та оптимізація витрат на оренду, комунальні послуги, маркетинг, відрядження тощо.
	Ефективне управління персоналом	Оптимізація штатного розпису, підвищення продуктивності праці, впровадження систем мотивації, що орієнтовані на результат.
Підвищення ефективності інвестиційної діяльності	Оптимізація інвестиційного портфеля	Перегляд структури інвестицій з метою підвищення їхньої дохідності при збереженні прийняттого рівня ризику. Можливе розширення спектру інвестиційних інструментів (державні цінні папери, корпоративні облигації, нерухомість тощо).

Продовження додатку Е

А	Б	В
	Професійне управління активами	Залучення кваліфікованих фінансових аналітиків та менеджерів для управління інвестиційним портфелем.
	Моніторинг ринків	Постійний моніторинг фінансових ринків для оперативного прийняття рішень щодо інвестицій.
Покращення якості обслуговування клієнтів та підвищення лояльності	Прискорення та спрощення процесу врегулювання збитків	Швидке та прозоре врегулювання страхових випадків є ключовим фактором для задоволеності клієнтів та формування позитивного іміджу.
	Розвиток клієнтоорієнтованих сервісів	Впровадження персоналізованих пропозицій, зручних онлайн-сервісів, цілодобової підтримки.
	Програми лояльності	Запровадження бонусних програм, знижок для постійних клієнтів та привілеїв.
	Зворотний зв'язок з клієнтами	Активне збирання відгуків та пропозицій від клієнтів для постійного покращення послуг.
Посилення маркетингової та збутової діяльності	Цілеспрямований маркетинг	Розробка ефективних маркетингових кампаній, що орієнтовані на цільові сегменти клієнтів. Використання сучасних цифрових інструментів для просування продуктів.
	Розширення партнерської мережі	Співпраця з банками, автосалонами, медичними установами, туристичними агентствами для розширення каналів продажу.
	Підвищення упізнаваності бренду	Участь у галузевих заходах, волонтерство, спонсорство, соціальні проекти для зміцнення іміджу компанії.

Додаток Ж

Характеристика напрямів вдосконалення управління ризиками в діяльності АТ «СГ «ТАС» (приватне)

Напрямок	Захід	Характеристика
А	Б	В
Точні андеррайтинг і ціноутворення	Покращена оцінка ризиків	Ретельний аналіз та оцінка ризиків, пов'язаних із кожним полісом, дозволяє точно визначити ймовірність настання страхового випадку та потенційний розмір збитків. Це включає використання історичних даних, статистичних моделей та сучасних аналітичних інструментів.
	Оптимізовані премії	Точна оцінка ризиків дозволяє встановлювати адекватні страхові премії. Занижені премії призводять до збитків, а завищені – до втрати клієнтів. Правильне ціноутворення забезпечує баланс між конкурентоспроможністю та прибутковістю.
	Диференціація продуктів	Розуміння різних рівнів ризику дозволяє компанії розробляти диференційовані страхові продукти з різними умовами та цінами, задовольняючи потреби ширшого кола клієнтів та оптимізуючи прибуток.
Зниження збитковості	Проактивне управління ризиками	Замість того, щоб лише реагувати на страхові випадки, компанія може активно працювати над їхнім запобіганням або зменшенням наслідків. Наприклад, впровадження програм профілактики збитків, рекомендації щодо безпеки для страхувальників.
	Ефективне врегулювання збитків	Швидке та ефективне врегулювання претензій зменшує адміністративні витрати, підвищує задоволеність клієнтів і може запобігти додатковим збиткам (наприклад, завдяки швидкому відновленню після аварії). Оптимізація процесів врегулювання збитків, виявлення та запобігання шахрайству значно впливають на прибутковість.
	Контроль за резервами	Правильне формування страхових резервів з урахуванням оцінки ризиків гарантує, що компанія має достатньо коштів для покриття майбутніх виплат, уникаючи фінансових труднощів.
Перестраховування та диверсифікація	Оптимізація перестраховування	Передача частини ризиків перестраховальникам дозволяє зменшити власні максимальні збитки та стабілізувати фінансові результати, особливо у разі великих або катастрофічних подій. Ефективний вибір перестраховальних програм та партнерів дозволяє оптимізувати витрати на перестраховування, одночасно забезпечуючи належний захист.

Продовження додатку Ж

А	Б	В
	Диверсифікація портфеля	Розподіл ризиків за різними видами страхування, географічними регіонами та групами клієнтів зменшує концентрацію ризиків. Це допомагає мінімізувати вплив несприятливих подій в одному сегменті на загальну прибутковість компанії.
Інвестиційна діяльність	Управління інвестиційними ризиками	Ефективне управління ризиками інвестиційного портфеля (наприклад, процентний ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності) дозволяє максимізувати інвестиційний дохід, зберігаючи при цьому стабільність капіталу.
	Збалансований портфель	Розробка інвестиційної стратегії, що відповідає профілю ризиків страхових зобов'язань, допомагає забезпечити відповідність активів і пасивів та зменшити вплив ринкових коливань.
Запровадження сучасних технологій	Аналіз великих даних (Big Data) та штучний інтелект	Використання передових аналітичних інструментів дозволяє обробляти величезні обсяги даних для більш точного прогнозування ризиків, виявлення шахрайства, оптимізації процесів андеррайтингу та ціноутворення. Це дає конкурентну перевагу та підвищує прибутковість.
	Автоматизація процесів	Автоматизація рутинних операцій, таких як обробка заявок або врегулювання простих претензій, знижує операційні витрати та прискорює робочі процеси.
Розвиток корпоративної культури управління ризиками	Інтеграція управління ризиками	Управління ризиками не повинно бути окремим відділом, а має бути інтегроване в усі бізнес-процеси компанії – від розробки продукту до взаємодії з клієнтами.
	Навчання та підвищення кваліфікації	Регулярне навчання співробітників щодо виявлення, оцінки та управління ризиками підвищує загальний рівень «ризикової культури» в компанії.